

serbest

MIMAR

Dünya'daki en büyük mimarlık yarışmaları | Mimarlık ve Yeşil Mimarlık yarışmaları | İstanbul, Türkiye 2020 | İstanbul'da Ziyaretçi Merkezi | Çiğdem Mahallesi | Köprü Aylanları | Çiğdem

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ CSO KONSER SALONU VE KORO BİNALARI

CSO Konser Salonu ve Koro Çalışma Binalarının mimari projesi, 9 Ekim 1992 günü sonuçlanan ulusal yarışma ile elde edilmişti. Yarışmaya 119 adet şartname alınmış ve 46 proje katılmıştı. Değerlendirmeyi yönlendiren konu başlıkları ;

•Konunun ele alınışı ve önerilen yapı veya yapıların kimliği, kente ve yakın çevresine katkısı, mimari niteliği, temsil niteliği, Ankara'nın prestij aksii üzerindeki yeri dolayısıyla yakın çevresindeki yapılar arasında bu yeni yapının etkisinin nasıl olacağı, Anıtkabir, Adliye Sarayı, Nervi Köprüsü, Gençlik Parkı ve Ankara Kalesi yönlerinden algılanması; •Yapıya, yaya ve vasıta ulaşımının başarısı, prestij aksii olan Atatürk Bulvarı ile olan ilişkisi, açık ve kapalı otoparkların yeri, düzeni ve işleyişleri; •Yapıya girişten itibaren izleyicilerin salona ulaşmaya kadar göreceği mekansal düzenlemeler; •Salonun iç düzenlemesi, izleyicilerin görsel ve işitsel olanakları (akustik nitelikleri), orkestra, koro yerleri ve iç ulaşımındaki başarılar, özetle konser salonundaki iç yaşamın niteliği; •Servis alanları; •Koro çalışma binalarının, arsa ve kompozisyon içindeki yeri ve kendi iç düzeni; •Yapıların arsa içindeki konumlarında, mevcut metro ve dere hattına göre yerleşimleri; •Ekonomik yaklaşımlar; •Güvenlik ve işletme sorunları (teknik dayanışma); •Strüktürel çözümler...

Yarışma Süresi: Mayıs 1992 - Eylül 1992

Sonuçların İlanı: 9 Ekim 1992

Asli Jüri Üyeleri:

Orhan Dinç (Y. Müh. Mimar),
Doç. Timur Erkman (Y. Müh. Mimar),
Nejat Ersin (Y.mimar),
Doğan Tekeli (Y. Müh. Mimar),
Ali Terzibaşoğlu (Y. İnşaat Müh),
İlhami Ural (Y. Müh. Mimar),

Danışman Jüri Üyeleri:

Ertan Altaban, Gürer Aykal,
Suna Kan, Yaşar Doruk, Gülay Andaç,
Dr. Erhan Karaesmen,
Doç. Dr. Mehmet Çaliskan,
Doç. Dr. Raci Bademli, H. Hüseyin Akbulut

Dereceye Girenler:

1. Ödül: Semra Uygur, Özcan Uygur
2. Ödül: Cem Açıklıkol
3. Ödül: Haldun Erdoğan
1. Mansiyon: Nesrin Yatman, Affan Yatman
2. Mansiyon: H.Özbay, T.Başbuğ, Baran İdil
3. Mansiyon: Özkan Sunar, Cem İlhan
4. Mansiyon: M. Murat Uluğ, Haldun Aşçıkoca
5. Mansiyon: K. Can Çinici, Haluk Zelef

2.ÖDÜL

3.ÖDÜL

3.MANSİYON

1.MANSİYON

4.MANSİYON

2.MANSİYON

5.MANSİYON

Yanışma projesi maket

Yanışma projesi planı

JÜRİ RAPORUNDAN

- "... Kuvvetini belki de basitliğinden alan özgün bir ana fikir etrafında gelişen bir proje olarak dikkati çekmiştir.
- Ankara'nın iki önemli nirengi noktası olan Kale ve Anıtkabir'i birleştiren ve arsa içinden geçen kısa, önemli ve etkili bir mimari eleman olarak, ana giriş holü yerleştirilmiştir.
- Proje belirli bir zaman kesimi için geçerli olabilecek bir tasarım dili ile ele alınmış bir yapıdan çok, kent ölçeğinde zamanla eskimeyecek bir simgesel davranış ortaya koymuş ve bu tutumu ile öne çıkmıştır.

1. ÖDÜL, JÜRİ TAVSİYE RAPORUNDAN

- Yapının oturduğu zeminin doğal zemine mümkün olduğu kadar yaklaşacak şekilde, yapının yükseltilmesi;
 - Bu amaçla, giriş mekanının dahi mümkün olduğu kadar doğal kota yaklaştırılması imkanlarının araştırılması;
 - Giriş mekanından büyük salona girişlerin kısmen inerek, kısmen çıkarak ulaşılma imkanlarının araştırılması;
 - Büyük salonun biçiminin ve iç düzenlemesinin rapordaki eleştiriler göz önünde tutularak geliştirilmesi,
 - Büyük salona hizmet veren sahne arkası bölümlerin sahne ile rahat ilişkilerin kurulması;
 - Yan bloklardaki çalışma mekanlarının doğal ışıktan yararlanmalarının sağlanması
- 7- Vestiyer düzeninin ıslahı;
- 8- Protokol girişinin araba ile ulaşımının, yapıya girildikten sonra genel izleyici mekanlarından bağımsız olarak protokol locasına ulaşımının sağlanması.

CSO KONSER SALONU PROJE MÜELLİFLERİ İLE SÖYLEŞİ

Proje Adı	: Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları
Proje Yeri	: Ankara
Proje Müellifi	: Semra Uygur - Özcan Uygur
Tasarım Ekibi	: Necati Seren, Güliz Kılıç Erkan, Bozkurt Yurdakul, İrem Erdiç, Emre Savural, Ayhan Abanozou, Ebru Can Bilhan, Mustafa Kir, Deniz Uygur, Kemal Yurtgezen, Berna Tanverdi, Metin Cihan Yıldırım, Ayça Tüzmen, Kamer Tomris Çetin, Esra Gömceli, Deniz Karabacak, Umut Tokar, Sandro Capadona, Onur Ergen, Selen Poyraz, Fuhan Köse, Çağla Akkaya, Gizem Erkaya, Evren Başbuğ, Aslı Kaya, Evrim Özlem Kale, Eser Köken, Alper Derinboğaz, Ayşegül Erin, Rabia Ucay Korkmaz, Oya Caymaz
Statik	: Danyal Kubin
Mekanik	: Bahri Türkmen
Elektrik	: Mehmet Yurdakul - Kemal Ovacık
İşveren	: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Proje Elde Ediliş	: Ulusal Mimari Proje Yarışması 1992
Proje Yılı	: 1993 - 2012
İnşaat Bitiş Yılı	: Devam ediyor - Açılış 03 Aralık 2020

Fotoğraf: Nazım Özer

Yarışma Ödül Töreni, 1992

Proje öncesi süreci; proje yarışmasından itibaren uygulama, proje ve inşaat süreci dahil tam 29 yıldır devam eden, halen inşaatının tam tamamlanmadığı belirtilen ülkemiz için çok önemli bir projeyi CSO'yu, müellifleri Semra-Özcan Uygur ile konuştuk. CSO, 2020 yılının son aylarında açıldı açılacak söylentileri ve yapı ile ilgili başka konularla birlikte gündeme geldi. Mimarlık ile ilgili basılı ve görsel medyada da gelişmeler üzerine yorumlar ve görüşler çokça yer aldı. Henüz gitmek mümkün olamamışsa Raisa ve Vanessa defilesinin CSO'da yapılan çekimleri izlenerek yapının iç ve dış etkili bir şekilde gezilebilir.

Raisa ve Vanessa defilesinin CSO'da yapılan çekimlerini izlemek için karekodu okutabilirsiniz.

Söyleşiye katılanlar: Semra UYGUR, Özcan UYGUR; SerbestMİMAR'dan Gamze KÖKÜM, Hasan ÖZBAY, Mehmet SOYLU.

Hasan Özbay: Bu yapının aslında daha eskiye uzanan bir başlangıç öyküsü var. 90 yılının sonu 91'in başıydı. CSO için yeni bir salon yapılması ilk defa gündeme geldiğinde Bayındırlık Bakanlığı davetli bir yarışma düzenledi. O zamanlar yarışmayı, Serbest Mimar dergisinde projeleri ile yayınlamıştık. Umut İnan'ın birinci, Turgut Alton'un ikinci, Ahmet Gülgönen'in üçüncü olduğu bir yarışmaydı.

Mimarlık ortamı açısından kritik olan, hem yarışmanın davetli yapılması hem de o zamanki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın şefi Gürer Aykal'ın biraz baskısıyla, Almanya'daki Gewandhaus'un benzerinin burada yapılmasının istenmesiydi. Serbest Mimarlar Derneği, Mimarlar Derneği 1927, Mimarlar Odası hepsi birlikte davrandılar. Bayındırlık Bakanlığı'na, Kültür Bakanlığı'na çeşitli kurumlara gidilerek görüşülerek bu yarışma iptal edildi. Sonunda açık bir yarışmaya dönüştü.

Özcan Uygur: Basına da yansımıştı. Hem mimarlık yayınlarında hem de basında yer almıştı. Hatırladığım kadarıyla köşe yazılarına da girmişti. Basına yansımalarının bir hayli etkisi olmuştu, yoğun bir şekilde takip ediyorlardı konuyu. Sonrasında bu gelişmeler oldu zaten.

HÖ: Baran Bey Ankara şube başkanıydı, Arif Şentek genel merkezde genel sekreterdi. Olayı takip eden insanlar vardı. İkinci yarışmayı da siz kazandınız. Proje içeriği kadar yarışma sürecini de merak ediyorum. Arada neredeyse yirmi yıla yakın, hatta daha fazla süre var.

Semra Uygur: Yirmi dokuz yıl oldu. Kızımız Deniz iki yaşındaydı. Birinci olduğumuzu öğrendiğimizde daha emziriyordum Deniz'i. Deniz otuz bir yaşını bitirecek bu sene; mimar oldu, mastırını yaptı, kaç senedir de çalışıyor. Böyle anlatınca sürenin uzunluğu daha anlaşılır oluyor. Yarışma süreci derken Hasan, bizim açımızdan yarışma sürecinden mi bahsediyorsun? Nasıl yaptık, neden yaptık gibi mi?

HÖ: Proje bir sürü yerde anlatıldı, konseptini biliyoruz. Bu otuz yıllık süreç nasıl gelişti? Önce yarışma aşaması sonrasında projelendirme aşaması var, sonra inşaat aşaması. İnşaat durdu, tekrar başladı. Öyle bir süreç yaşandı. Bu süreci biraz anlatırsanız konuşmaya başlanan yer olarak iyi olacağını düşünüyorum. Yarışmayı kazandınız, idare ile sözleşme imzaladınız.

Bu arada hatırladığım kadarıyla o zamanlar bir akustik danışmanınız vardı sanırım, Profesör Fasold. Yanlış hatırlamıyorsam onun danışmanlık ücretini bakanlık veriyordu. Öyle enteresan bir modeldi. Sözleşmeyi imzaladıktan sonraki süreci anlatırsanız ilginç olabilir.

ÖU: Sözleşme öncesiydi galiba, sonrası da olabilir tam emin değilim, akustik danışmanlık konusu gündeme geldi. Fasold bize danışmanlık yapacaktı ama sözleşmeyi bakanlık yapacaktı. Hatta uluslararası hukuktan anlayan avukatlara gittik, bu nasıl olur diye, başkaları ile temas kurduk. "Bunun sakıncaları oluşur, danışman bize danışmanlık yapacak ama siz sözleşme yapıyorsunuz. Siz pazarlığı edin, fiyatını belirleyin,

biz sözleşme yapalım çünkü bize danışmanlık yapacaklar" dedik. Ne düşünüp taşındılar bilmiyoruz, hayır biz yapacağız dediler. Tahmin ettiğimiz gibi çok büyük sorunlar yaşandı. Mesela biz tasarımı veriyorduk, proje Almanya'ya gidecek. On beş gün bekliyorduk. Danışmanlar orada tasarım bekliyor. Ne oldu diyoruz, dil bilen kimse yok vs. deniyor.

HÖ: Özcan araya gireyim, okuyuculara o dönemde internetin olmadığını da hatırlatmak lazım.

ÖU: Tabii, projenin kargoya verilmesi gerekiyor. Kargo pahalı, postaya veririz diyorlar. Sonuçta biz tahmin etmiştik bunun böyle olacağını ama baktık ki olmuyor, uluslararası kargo firmalarına verip biz göndermeye başladık.

SU: Tabii faks var bu arada. Faksla haberleşmeyi yapıyoruz ama projeyi gönderemiyoruz. O günkü faks cihazları termal oldukları için yazılar uçmuş.

ÖU: Sonuçta sözleşmeyi imzaladılar. Profesör Fasold, benim yaşım ileri, siz sözleşmeyi bir firma ile yapın demiş. Fraunhofer diye bir Alman enstitüsü var. Bu enstitü Almanya'nın çok büyük bir enstitüsü, bir sürü konuda araştırmalar yapıyor. Örneğin Stuttgart Üniversitesi'nin hemen yakınında yapı fiziği laboratuvarı var, atom, nükleer enerji üzerine laboratuvarları var... Kısaca Profesör Fasold; benim yaşım ileri yarın ne olacağı belli olmaz, siz bir kurumla sözleşme yapın ben o kurumun içinde görev alayım demiş. Öyle oldu, Fraunhofer ile sözleşme yapıldı.

Fotoğraf: Kültür Bakanlığı Basın Müşavirliği

HÖ: Bayındırlık Bakanlığı, sizin sözleşmeniz ile onun sözleşmesini aynı anda yapabildi mi?

SU: Hayır, bir sene geçti aradan. Hatta şöyle oldu, bizim sözleşmeyi Ekim 1993'te imzaladık. O arada bakanlık projeyi kendilerinin onaylayamayacağına, bunun için bir müşavir tayin etmeleri gerektiğine karar verdi. Eğer yanılmıyorsam Mart 1994'te müşavirlik sözleşmesi yapıldı. Erkut Şahinbaş'ın sorumluluğunda Celal Okutan, Hasan Alkın, Hami Gürün, Nihat Akay'dan oluşan bir ekip ile müşavirlik sözleşmesi imzalandı. Bakanlık bu sözleşmeyi bize Mayıs 1994'te bildirdi. Bakanlık akustik ile yaptığı sözleşmeyi de Mart 1995'te bildirdi. Biz o sırada otoparkı, 1/200'leri vs. hallettik.

HÖ: Siz 1993 yılında işe başladınız, sözleşmeniz süresi ne kadardı bilmiyorum. Avan projeli vardır, kesin aşaması vardır, uygulama vardır. Siz iki yıl boyunca henüz bir akustik danışmandan yararlanmadan çalışıyorsunuz.

SU: Dedğim gibi, aynı zamanda olmadı sözleşmeler. Geçiken aşamalarda da ceza ödedik zaten.

ÖU: Şöyle de bir şey oldu. Biz Fasold ile temas kurmaya başladık. Tabii nasıl bir hizmet alacağımızı biz de bilmiyoruz. İlk toplantıyı yaptık, üzerinde tartışmalar yapıyoruz. Biz, onlar bize akustik detaylar verecek, proje verecek sanıyoruz. "Mimar sizsiniz. Siz malzemenizi, tasarımınızı yapacaksınız bize göndereceksiniz. Üzerinde tartışacağız, size yorumlar göndereceğiz. Sonra siz mimar-

nızı böylece şekillendirirsiniz." dediler. "Peki nasıl olacak, bu çok uzun sürer?" dedik. Bu iş böyle, dediler. O noktada şöyle bir sorun çıktı. Biz bakanlıkla sözleşme imzaladık, tanzim süreleri vs. var. Öbür taraftan akustik danışmanlar "bunun süresi olmaz bir sene de sürer iki sene de sürer" diyor. Danışmanlıkla bizim sözleşmeyi senkronize etmedikleri için sorun büyüdü büyüdü. En son cezalar birikti, biz projeyi vermemeye başladık gibi noktalara gitti.

HÖ: Peki diyelim ki siz sözleşme imzaladınız. Afaki söylüyorum, altmış gün sonra avan projeyi teslim edeceksiniz diyor. Mecburen bir şey teslim etmek zorundasınız ama akustikçi ortada yok değil mi?

ÖU: Akustikçi var ama...

SU: Hasan herhalde, akustikçi gelene kadar ki süreçten bahsediyor. O aşamalarda örneğin otoparkta falan akustiğe gerek olmadı.

HÖ: Anladım. O zaman siz etrafındaki diğer binalarla vesaire uğraşıp salona çok girmediniz.

SU: Salona da girdik aslında. Girdik ama unuttuk aslında Hasan. O arada neler oldu neler, bilemiyorum bütün detayları. Özcan avukat getirdiğimizi falan hatırladı ben onu da hatırlayamıyorum. O kadar çok şey değişti ki. Şöyle söyleyeyim o ilişkileri hep kurduk, hep ilişkilere devam ettik akustikle. Ama bir yere gelindiğinde artık tıkanmaya başladı. Nasıl tıkanmaya başladı; onlar Almanya'da salonların 1/20 maketlerini yaptılar. Bakanlığa yazı yazdılar, "mimarlar gelsin maketler üstünde tartışmamız gerek-

li" diyerek bizi çağırdılar. Bakanlık "mimar gelsin diyorlar ama hangi mimar olduğunu yazmamışlar" dedi. Bu nedenle görevlendirilmiş olarak bizi göndermediler.

ÖU: Hatta Almanlar "bu iş karşılıklı mimarla tartışılarak yürütülür, zaman zaman biz geleceğiz, zaman zaman onlar gelecek" diye ikaz etmişler. Almanya'da maket yapıldı, laboratuvarında test yapılıyor. "Gelmeniz gerekiyor, üzerinde tartışmamız gerek" diye yazı yazdılar bize, talep ettiler. Biz de bakanlığa, bizi Almanya'ya gönderin diye yazı yazdık. Semra'nın dediği gibi "mimar diyor ama hangi mimarın olduğu açık değil. O nedenle gönderemeyiz sizi" diye bir cevap geldi.

SU: Neyse sonradan biz kendi imkanlarımız ile gittik tabii. Ama o dönemleri, detayları çok da net hatırlayamıyorum.

ÖU: Ben şunu hatırlıyorum mesela. Biz Almanya'ya gittik. Danışmanlara ödeme yapılması lazım. Bakanlık ödeme yapacak. Tutanak tutulması lazım ama tutanak tutamıyoruz, resmi göndermediler bizi. Şu gün gittik, şu tartışmalar yapıldı vs. bakanlığın danışmanların işini yapıp yapmadığını bilmesi gerekiyor çünkü ödeme yapacak. Resmî olarak göndermedikleri için bunun nasıl yazılacağını bilmiyorduk. Biz yine de usulen bir tutanak tuttuk, gönderdik bakanlığa. Böyle ilginç şeyler yaşandı. Daha uzun hikaye de tabii... İşin özü, bize söyledikleri şuydu; bu işin süresi olmaz, hep sizinle tartışarak götüreceğiz. En büyük sorun burada yaşandı. Bu arada bakanlık, cezaya girdiniz projeyi teslim edin, diyor. "Akustikle tartışmamız devam ediyor, henüz sonuçlandıramadık" diyoruz. "Biz anlamayız, bizde süre var ceza ya girdiniz" diyorlar.

Gamze Köküm: Peki, sözleşmeden sonraki süreç kronolojik olarak nasıl ilerledi?

"1993 Ekim'de sözleşme imzalandı ve o dönemde herkes, hem Kültür Bakanlığı hem Bayındırlık Bakanlığı, Cumhuriyet'in 75. yılında yapıyı açmak için bir telaşa kapılmışlardı..."

SU: 1993 Ekim'de sözleşme imzalandı ve o dönemde herkes, hem Kültür Bakanlığı hem Bayındırlık Bakanlığı, Cumhuriyet'in 75. yılında yapıyı açmak için bir telaşa kapılmışlardı. Yarışma Onur Kumbaracıbaşı'nın bakanlığı dönemindedir. Ve yarışma açılmasına karar veren de Onur Kumbaracıbaşıdır. Sözleşme imzaladığımız zaman da vardı. 1998'lere gelindiğinde bitirmek ve Cumhuriyet'in 75. yılında açmak gibi bir düşünce ve dilekleri vardı. 1995'te projeler

tamamlanmadan hatta biz daha 1/200 ve 1/100'leri yaparken projeyi ihale ettiler. O zamanki Bayındırlık Bakanı Adnan Keskin idi. İki defa da iptal edildi ihale. Üçüncü defada ihaleyi, şimdiki inşaatı bitiren Çağdan İnşaat aldı. 1995'te ihale edildiğinde Bayındırlık Bakanlığı kendisi bir fiyat belirledi. 1997 Aralık ayında, 27 ya da 28 Aralık'ta, o zamanki Cumhurbaşkanı merhum Demirel temel attı. Ama inşaat hep yavaş yavaş, var ile yok arası ödenekle, sürünerek devam etti.

ÖU: Şunu ekleyelim; bize 1/100 projeleri veren biz onun üzerinden ihaleyi yapalım dediler. Tabii ne malzeme var ne bir şey var, henüz olgunlaşmış değil. 1/100 projeleri verdik ve onun üzerinden ihale ettiler o dönem.

SU: Biz teknik şartname ve keşif hazırlamamıştık daha.

HÖ: Yani ihale ettikleri zaman uygulama projeleri daha bitmemiş durumda?

SU: Tabii tabii daha bitmemişti. Ortalıkta ihale edilebilir bir proje yoktu. Biliyorsunuz 2886 ile bir milyon koyuyordu bütçeye, yapıyordu. Senelerce de sürünüp duruyordu. Ama bu arada biz projelere devam ediyoruz. Projelerle ilgili işler, sorunlar oluşuyor, bizi göndermiyorlar. Biz projeyi toparlayamıyoruz vs. derken öyle bir yere geldi ki bizde cezalar yığılmış. Sonunda, kulakları çınlasın ismini unuttum, bir bakanlık yetkilisi "Artık bunu bir çözelim, ben neşteri vuracağım" dedi. Sonunda iş çözüldü. Bize bir süre verdiler, kalanları bitirdik. Ama bu arada şöyle şeyler oldu; biz Fasold ile -rahmetli olmuş bu sene- Almanya'ya maketi görmeye gittik, Stuttgart'ta buluştuk. Bizi arabasıyla Leipzig'e, oradan da Berlin'e götürdü. Gewandhaus Konser Salonu'nu gezdik. Akustik danışmanı Fasold olduğu için, onun rahatlığı ile, oranın teknik sorumlusu bizi çatı aralarına kadar çıkarttı. Ayrıca Berlin Filarmoni Orkestrası Salonu'nu da birlikte gezdik.

ÖU: Hatta mimarı da geldi, birlikte gezdik.

"Berlin Filarmoni'yi görünce bizim salonun yeterince iyi olmadığını, maketini gördüğümüz salonun bir işe yaramayacağını düşündük. Kafaya koyduk; Ankara'ya dönünce salonu yeniden yapacağız..."

SU: Ben onu unutmuşum. Şunu iyi hatırlıyorum; bir yeri göstererek "şurada ne var" dedik. Sorumlu teknik müdür onunla ilgili iki saat konuştu. İnşaat bittiğinden bu yana oradaymış ve daha sonra da sorun çıkmadan buraları idare edebilsinler diye yanında

başkalarını yetiştiriyormuş. Sonra Berlin'de Berlin Filarmoni'ye gittik. Onun da yine Fasold sayesinde her tarafını gezdik. O salona gittiğimizde, bizim salonumuz böyle güzel değil dedik. 1/20 maketi yapılmış durumda bu arada. Ama Berlin Filarmoni'yi görünce bizim salonun yeterince iyi olmadığını, maketini gördüğümüz salonun bir işe yaramayacağını düşündük. Kafaya koyduk; Ankara'ya dönünce salonu yeniden yapacağız. Geldik ve tam on yedi tane oturma şekli deneyerek çalıştık. Ben elimde çiziyorum, kesitlerini yapıyorum. Bizim Bozkurt vardı, kulakları çınlasın Bodrum'da şimdi inşaat yapıyor, o çok hızlı ve güzel maket yapardı. O da hemen maketlerini yapıyor. Sonunda bu on yediden bir tanesini seçtik. Kriterimiz şu; hem tabii iyi gözükecek hem de tüm izleyiciler farklı açılardan sahnenin bütünü algılayacak.

ÖU: Bu arada o yıllarda 1993 ya da 1994'te, biz bir mimar grubuyla Finlandiya gittik.

SU: 1994 ya da 1995 olmalı. Baran abiler de vardı.

HÖ: Evet hatırladım.

ÖU: Orada biz gruptan ayrıldık Aalto'nun ofisine gittik. Aalto'nun ofisini bir çeşit müzeye dönüştürmüşler, her şeyini tutuyorlar. Ve orada gördük ki salonların 1/50 falan kesit maketini yapmış. O zaman dedik ki; bu iş böyle yapılıyor demek ki. Döner dönmez hemen salonların kesit maketine giriştik.

SU: Salonların şeklini oluşturduk, ondan sonra 1/50 salonların kesitlerini yaptık maketten. İnşaata götürdük o maketleri gelen giden baksın diye. Hatta bakanların cumhurbaşkanlarının binayı ziyaretlerinde bunlar gösterildi. Bir ara o maketlere el koydular, sorunca maket yok diyorlardı. Ama sonra getirip teslim ettiler maketlerimizi.

SU: Sene 1998'lere geldi. Ankara'ya geldik, maketi yaptık, çalışıyoruz. Maketini yaptığımız salona son şeklini verdiğimiz haliyle Fasold'u davet ettik, geldi. Bizim yaptığımız 1/50 maket üzerinden bir hafta lazer pointer ile test etti. Uzun zamandır çalışması neticesinde görgüsü var. O maketi aynı zamanda Stuttgart'ta da yaptılar ama biz o ikinci maketi görmedik. Bu arada bitirdik biz projeleri.

HÖ: Bu ara yumurtaya dönmüştü değil mi bina?

SU: Tabii tabii yumurtaya döndü. Biz Almanya'ya gittik geldik o arada değişti zaten. Bu arada maket fotoğrafındaki sağdaki ve soldaki binaların temelleri atıldı. Otopark imalatı başladı.

Otopark biraz biraz yapılıyor. 1998'de biz daha önceki yönetmeliğe göre binaların projelerini bitirmiştik. Ama 1998'de deprem yönetmeliği değişti. 2010'da "bunları yeni deprem yönetmeliğine göre değiştirin" diye bir yazı geldi. Gerçi 2010'a gelene kadar daha neler var.. İnşaat gidiyor ama gitmiyor da bir taraftan. Google Earth'den geriye gidince gözüküyor, bir ara orada Ankara bir tane sazlık kazanmıştı. Göl olmuştu neredeyse; üstünde martılar uçuşuyordu, yanında sazlar yetişmişti. Otoparkın yapılan iki katının üstünde su canlıları oluşmuştu, suyu çektikten sonra gördük.

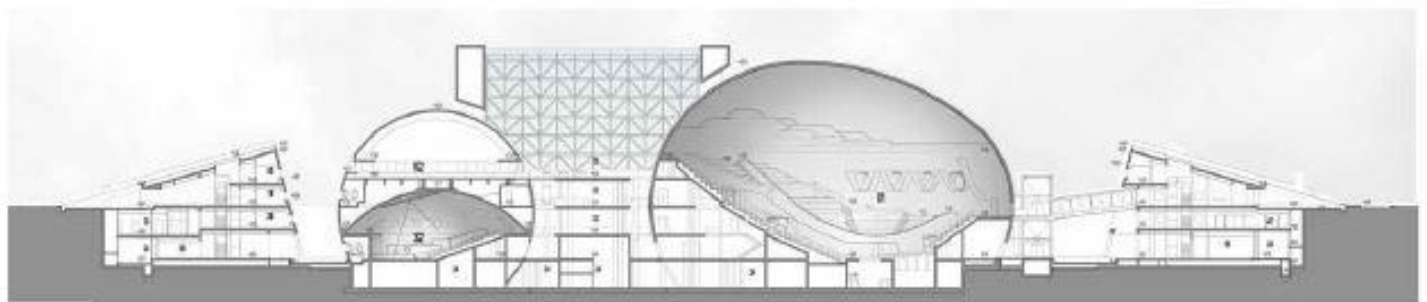
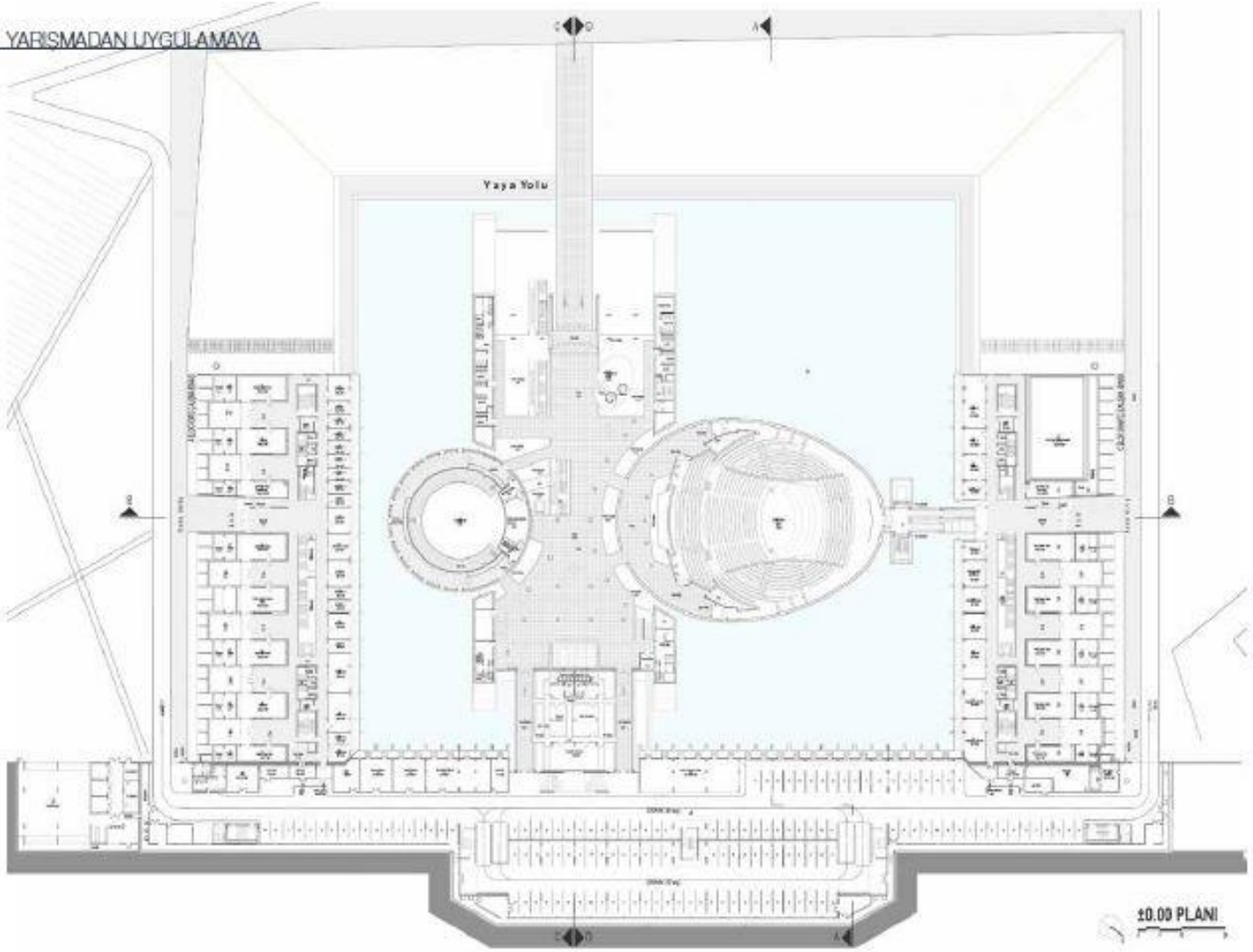

Google Earth 2009 görseli

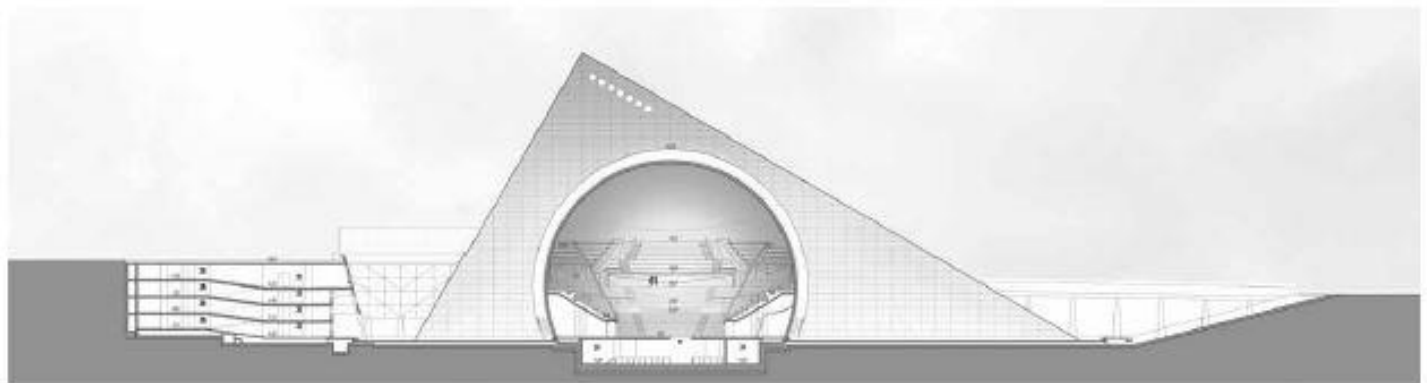
Sonra o dönemde Atilla Koç, Kültür Bakanı oldu. Milli komite toplantısından sonra bizi alana çağırdı, yanında da daha sonra Cumhurbaşkanı iken Abdullah Gül'ün Özel Kalemi olacak olan Mustafa İsen. "Biz Ankara'da Opera Binası yapamayacağız, Hipodrom'daki Opera'yı" dediler.

ÖU: Yapmayacağız dediler aslında.

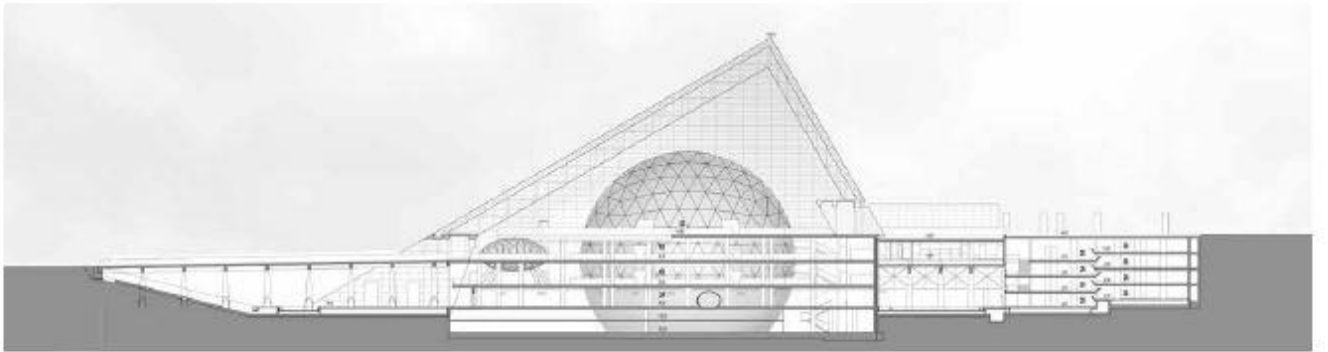
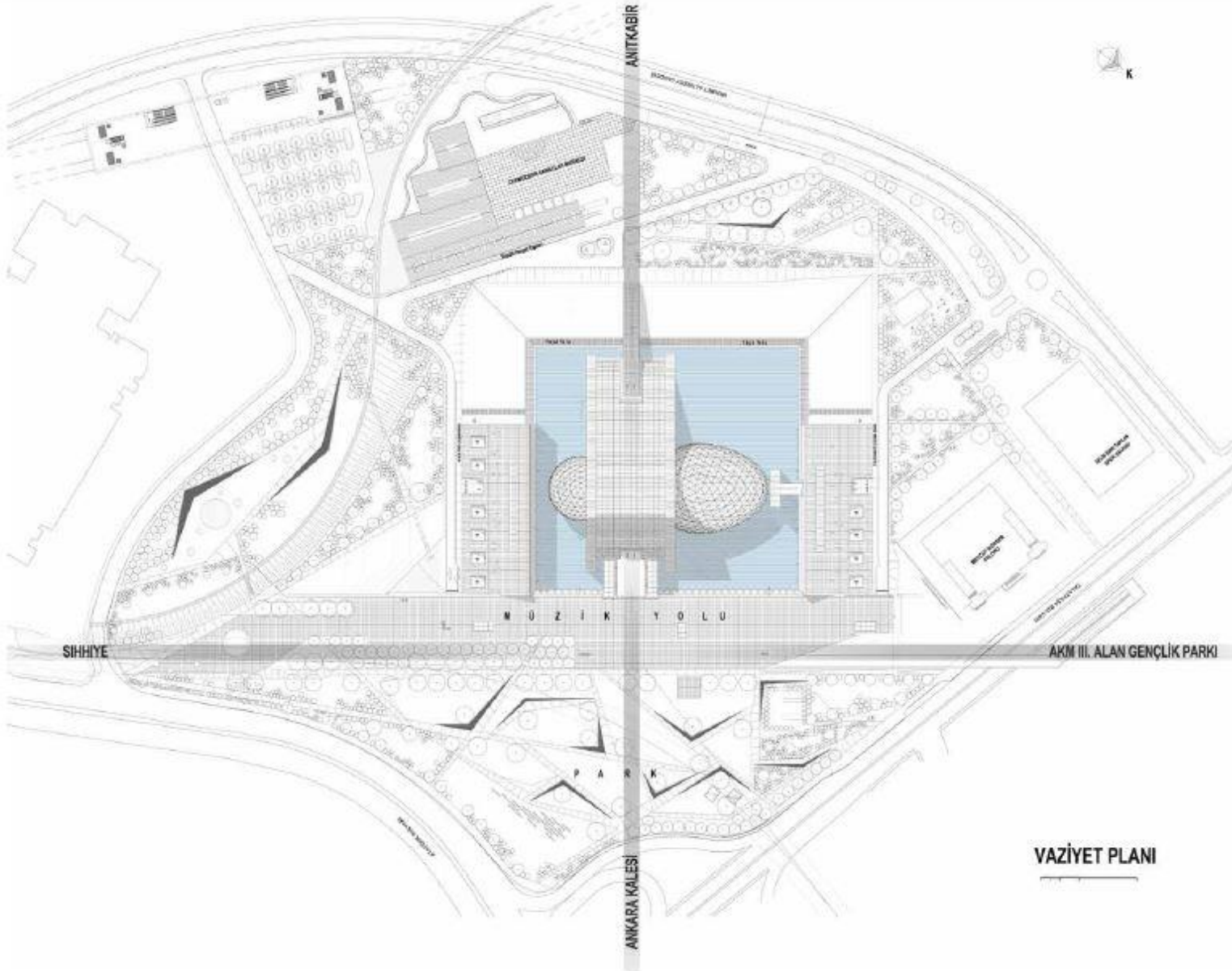
SU: Atilla Koç, "Ama bir başkent operası olmaz. Onun için operayı da burada konser salonları ile birlikte düşünebilir misiniz?" dedi. Alan suyun içinde imalatlar durmuş durumda. Biz de Özcan'la düşündük, "İşveren Kültür Bakanlığı, arsa Kültür Bakanlığının, mal onun, kullanıcı o" dedik. Biz kimsenin yaptığı işe sorun yaratmıyoruz, yaptığı yerle de ilgimiz yok. Bu maketteki fuayenin yanındaki, üstü eğimli olan bloklardan sağdakini kaldırdık. Soldakini sağa götürdük, iki salonu yan yana sağa koyduk. Fuayeyi büyüttük. Operayı da büyük salonun olduğu yere koyduk ve sığdırdık oraya. Hatta Opera programını da 1995'te yapılan Hipodrom'daki salonun programını kullanarak yaptık. Biz bunu bakana götürdük, duyuldu. O arada tabii ortalık birbirine girdi. Operacılar, Özgür Ecevit... Ortalık karıştı. O tarihlerdeki gazetelerin Ankara eklerinde konu yer aldı. O arada Ertuğrul Günay ba-

B-B KESİTİ

A-A KESİTİ

D-D KESİTİ

kan oldu. Ertuğrul Bey buranın ayağa kalkması için uğraştı. Bize "biraz bekleyelim, milli komiteden bununla ilgili karar çıkarsa biz bunu revize edip öyle devam edelim, çıkmazsa böyle yolumuza devam edelim" dedi. Bir süre koymuştu kendine. Baktı ki olmuyor. "Biz yolumuza aynen operasız olarak devam edelim." dedi.

OU: Şöyle bir probleminiz vardı, bakanlıkla olan ilişkileriniz devam ediyordu. Onlar ceza keseceğiz diyor, biz projeyi durdurduk büyük oranda. Çünkü revizyonların vs. yapılması lazım. O dönem Kültür ve Turizm Bakanı olan Ertuğrul Günay devreye girdi, hatta Cer Modern'de buluştuk. Çevre ve Şehircilik Bakan'ını aradı, "Burada bir problem var sayın bakanım halledelim." dedi. Devreye girdi, sorun çözüldü. Yani Ertuğrul Günay bizzat çözdü o işi. Daha sonra da Semra'nın anlattığı süreç başladı.

HÖ: Ertuğrul Günay dediğine göre 2002'den sonrası.

SU: Bu anlattığımız 2010.

HÖ: Tamam ama oraya kadar siz resmen projeyi bitirdiniz değil mi Bayındırlık'la?

SU: Tabii 2008'de bitirdik. Bu revizyonlarla ilgili olarak ayrıca 2010'da revizyon sözleşmesi yaptık. Özcan'ın dediği olay biraz daha öncesine dayanıyor. Tabii yine inşaat böyle yavaş yavaş gidiyor. Ertuğrul Bey ile hız kazanmış oldu. Hatta "bunun geri dönülmez cesamete ulaşması gerekiyor" demişti. Er-

tuğrul bey Ankara'ya da epey katkıda bulundu, Kültür Bakanlığı'nın arkasını temizledi vesaire. Gerçi gene suyun akışına ters olan bir bina yaptılar oraya. Opera Köprüsü'nün altını temizledi. Cer Modern'in bitirilip açılmasını sağladı. CSO'nun cüsesinin ortaya çıkışını temin etti. Bu arada fuaye çıkıyor ama bizim yumurtanın ve kürenin nasıl yapılacağı net değildi. Projelendirirken konvansiyonel kalıp sistemiyle yapılır diye düşünmüştük. Yumurta, et kalınlığı 52 santimetre olan bir kabuktur. Bir kürenin kabuğu vardır bir de kürenin içinde başka bir büyük çaplı küre parçası vardır. Onlar da 30'ar santimetre kalınlığında. Yüklenici bunu nasıl yapalım diye düşünmüştük.

OU: Aslında, böyle bir inşaat yapılamaz diye bizi şikayet etti.

"Danyal(Danyal Kubin) konuya el atıyor, diyor ki şişme balon diye bir yöntem var, bunu İspanya'da yapıyorlar. Sonra biz toplandık hep birlikte İspanya'ya gittik..."

SU: Bunu ben bilmiyorum. Ondan sonra Danyal(Danyal Kubin) konuya el atıyor, diyor ki şişme balon diye bir yöntem var, bunu İspanya'da yapıyorlar. Sonra biz toplandık hep birlikte İspanya'ya gittik. Oscar Niemeyer Brezilya'da yaptı, ters küre, düz küre kesik kütleleri var biliyorsunuz. İspanya'da da Avileste, Oscar Niemeyer, yine şişme

Fotoğraf: Uygur Arçiv

balon yöntemiyle salon yapmış, onu görmeye gittik. Bu yöntem aslında çoğunlukla silo yapımında kullanılan bir şişme kalıp sistemi. İspanyollar tamam yaparız dediler. Onlar geldi gitti falan. Ama sonra balonlar, detaylarını tam bilmiyorum, Amerikalı bir firma tarafından yapıldı. Balonlar yapıldıktan sonra içindeki imalatlar gene bildiğimiz yöntemle yapıldı. Tabii onun yapılışı da, nasıl yapıldığıyla ilgili teknik şeyler vs. ayrı bir hikaye. Gel zaman git zaman 2012 yılında balonlar şişti, salonların içlerindeki betonarmeler yapıldı. 2886 sayılı ihale yasası ile yapımına devam eden inşaatın ihale bedelinin %30 artırımını da kullanılmasına rağmen tamamlanmadığı için inşaat tasfiye oldu.

OU: 2886 ile sözleşme imzalandığı için ödenek doldu, ödenek dolunca da tasfiye oldu.

SU: Bütün fiyat artışları, %30 artırımları falan bitti.

HÖ: Bu arada müteahhitler, o eski yönetmeliği daha çok seviyorlardı çünkü fiyat artışı ala ala yıllarca sürdürerek işe devam ediyorlardı.

SU: Tabii canım tabii. Orada tabii yapının mal sahibi Kültür Bakanlığı. Ama yasadan gelen haklarıyla da, AKM yasası nedeniyle, eski Bayındırlık Bakanlığı, şimdiki Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, buranın imalatlarını yaptırmaktan sorumlu. 2014'te inşaat feshedilince, Kültür Bakanlığı inşaatı ben yapacağım diye geri aldı. Ama o bunu halledemedi anladığımız kadarıyla.

OU: Bu arada Ertuğrul Günay bakanlıktan ayrıldı. 2014'te ayrıldı galiba.

Fotoğraf: Kültür Bakanlığı Resmî Müşavirliği

SU: 2017'de Kültür Bakanlığı, inşaatı tekrar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na neden iade etti, bilmiyoruz. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na geçiyor ve ihale ediliyor. Bu defa da önceki yüklenici başka birisiyle birlikte iş ortaklığı yaparak işi yeniden alıyor. O arada tabii 2014'te fuayenin camları da kapanmıştı.

"Hem mühendislik açısından hem de sera etkisini ortadan kaldırmak için bir hayli uğraştık. Hatta sırf bu camlar için Dubai'ye gittik geldik..."

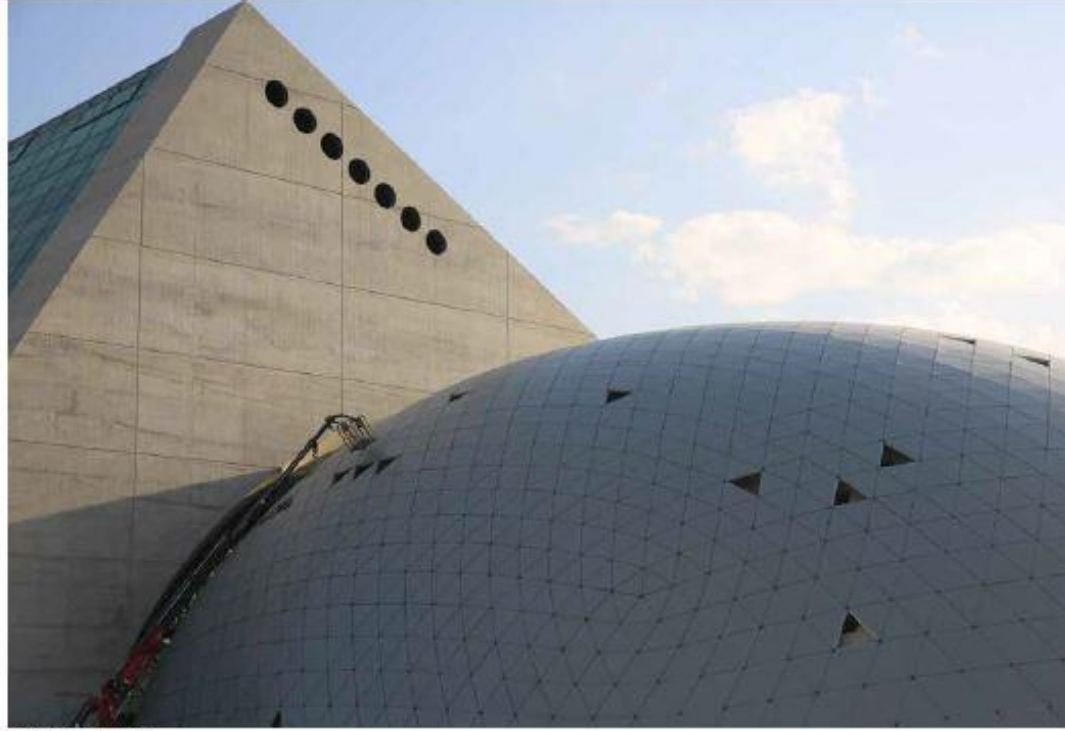
ÖU: Parantez içinde belirtmekte fayda var, fuayenin camları çok fazla cam olduğu için biz ona çok büyük titizlendik. Yükleniciyi de ikaz ettik. Burası çok tehlikeli bir yer, hem çelik hem cam kompoze olması gerekiyor diye. Çünkü herhangi bir durumda esnediği zaman camlar kırılabilir. Hem mühendislik açısından hem de sera etkisini ortadan kaldırmak için bir hayli uğraştık. Hatta sırf bu camlar için Dubai'ye gittik geldik. Oradaki cam örneklerini falan inceledik. Şu anda uygulanan camda hiç sera etkisi gözüküyor. İçeride şeffaf olmasına rağmen sera etkisi hissetmiyorsunuz.

SU: Biz inşaat ihalesi 1995 yılında yapıldıktan 2013'e kadar defalarca mesleki kontrollük için müracaat etmişiz. Bunların bir kısmına olumsuz cevap verdiler, bir kısmına hiç cevap vermediler. Yıl 2014 oldu, inşaat zaten kapandı. 2017'de yüklenici yeniden almış. Biz mesleki kontrollük için artık müracaat etmedik.

Mehmet Soylu: Ama bu süreçte siz inşaatla ilgileniyordunuz tabii, gelişmeleri izliyordunuz değil mi?

"...Bu hızlı bitirme sürecinde yapının asıl yapılma nedeni olan konser salonlarının iç imalatları yeterli özen gösterilmeden tamamlandı gibi yapıldı."

SU: Tabii tabii yükleniciye destek olduk. Ta ki geçen sene bu zamanlara, yani 2020 Mart'a kadar. Ondan sonra işler karıştı. Bizden destek istememeye, hatta maketleri vermemeye kadar giden bir süreç oldu. Sonra, geçen sene ya da ondan önceki sene Kültür Bakanlığı inşaatı hızlandırıp bir an evvel bitirmeye niyet etti. Aslında yüklenicinin bildiğim kadarıyla, daha zamanı varken hızlı bir bitirme sürecine girildi. Bu hızlı bitirme sürecinde yapının asıl yapılma nedeni olan konser salonlarının iç imalatları yeterli özen gösterilmeden tamamlandı gibi yapıldı.

Fotoğraf: Uygur Arşiv

ÖU: Şunu söylemekte fayda var. CSO'nun bir kitabı yayınlandı orada yazıyor. Bir yıl önce, 2018'in ya da 2019'un Ekim ayında, Cumhurbaşkanlığı'nda bir konser veriliyor ve orada Cumhurbaşkanı, CSO ile İstanbul'daki Atatürk Kültür Merkezi Operası'nı bir an önce bitirin diye talimat veriyor. Onun üzerine bakanlık, bakanlar, yetkililer telaşlanıyorlar. Kültür Bakanlığı da bitirelim bu işi diye işin üzerine yükleniyor. Ama o arada Semra'nın da söylediği gibi birtakım olaylar oldu.

SU: Binalar, salonların içleri yapılması gereken titizlik ve hassasiyet ve özen ile yapılmadı. Küre ile yumurtanın kaplamasının bitirilişleri detaysız olarak yapıldı. Ve iki tane konser yapıldı ondan sonrası gelmedi. Oysa bugüne kadar bu çok daha temiz düzgün bitirilebilirdi. Ne uğruna bunu yaptılar, niye yapıldı onu anlamış değiliz. Hani izleyicinin arkadan kapılara dayandığı bir ortam olsa anlaşılabilirdi. Ama şu an zaten pandemi var. Açsalar da kimse gitmiyor. Kabaca, böyle bir şanssız bitirilişe denk geldi maalesef. Bütün icraat temel atma ve açılış yapmaya yönelik olunca niteliğin sözü edilmez oluyor.

ÖU: Mış gibi yapıldı yani.

HÖ: Koro ve orkestra taşındılar mı?

SU: Taşındılar. O binalar düzgün bitti. Otopark, koro çalışma ve sanatçı çalışma binaları düzgünce bitirildi. Hem CSO çalışanları hem koro çalışanları taşındı binaya. Koro ça-

lışanları daha önce AKM'de piramidin içindelerdi, orada çalışıyorlardı. Onlar yerlerine geldiler. Mevcut konser salonunu da koruya vermişler bildiğim kadarıyla. Ama bu arada salonun yani orkestra çalışanlarının prova kayıt stüdyosu vardı onu iptal ettiler. Prova kayıt stüdyosu yok. Bu tabii salonun hızlı yıpranmasına da neden olan bir şey.

ÖU: Esas, org yok. El yapımı olduğu için orgun sadece üretimi bir buçuk yıl iki yıl sürüyor. Önce tasarım yapılıyor ki bizimle tartışarak o tasarımı yapmaları gerekiyor. Daha sonra üretime giriyorlar, montajı vesaire iki yıl civarı zaman alıyor. Şu anda salonda org yok. Tabii ki bütün akustik çalışmalar ve raporlar orgun olduğu varsayım üzerine yapıldığı için şu an akustik ve mimari tasarım da büyük oranda anlamsızlaştı.

SU: Daha doğrusu bilmiyoruz.

ÖU: Org yok şu anda. Yapılsın mı yapılmasın mı konuşuluyor. Bir kısmı yapılsın bir kısmı yapılsın diyor, bir kısmı yapacağız diyor.

SU: Kısaca ortalık sis bulutu içinde. Gerçeklerin ne olduğu da bilinmiyor. Ne telaştı bu, binayı rezil etmeye degecek kadar onu hiç bilmiyoruz.

MS: 1998 yılında projenin bittiği varsayılırsa veya yönetmelik gereği revizyon yaptığınız proje ile ilgili, geçen sene bu zamanlara kadar ağır aksak giderken sizin istediğiniz gibi ilerliyor muydu inşaat?

Fotoğraf: Uygur Arşiv

"Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentinde bir konser salonu yapısının bu kadar süre bitirilmemiş olması, koskoca ülkenin bir konser salonunu yapmıyor, yapamıyor olması; dünyanın bilmem kaçınıcı ekonomisi olduğu söylenen ve bütün kalkınmasını inşaat üzerine yoğunlaştıran bir ülkenin parası olmadığından değil..."

SU: Aslında şöyle. Ağır aksak gitmesi zaten tuhaftı. Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentinde bir konser salonu yapısının bu kadar süre bitirilmemiş olması, koskoca ülkenin bir konser salonunu yapmıyor, yapamıyor olması; dünyanın bilmem kaçınıcı ekonomisi olduğu söylenen ve bütün kalkınmasını inşaat üzerine yoğunlaştıran bir ülkenin parası olmadığından değil. Tek nedeni var bunun; bu yapı, kımsenin ilk önce yapmayı isteyeceği yapılar sırasında öncelik almadi. Birinci tercihi olmadı. Ama ne oldu da şimdi böyle bir telaş oldu. Bu tuhaf bir şey. İnşaatın thalesinden bu yana bakalım, yirmi sekiz yıl sürmesi çok tuhaf. 2017'de yapılan thale anahtar teslim. Yükleniciye vermişsin o tarihte de istersin bunu. Süre daha varken böylesine neden koşturuldu da bina daha doğrusu binanın asıl yapılma nedeni olan salonlar, perişan hale getirildi? Bunu anlamak hiç aklımızın erdiği bir durum değil. İktisat de anormal. Yavaş gitmesi de anormaldi son anda dörtlünela koşturması da anormal.

MS: Siz yıllardır sabrederek, inanarak yapıyı sahiplendiniz. İmalatlar ve detaylar sizin düşündüğünüz gibi mi yapılıyordu?

ÖU: Evet, geçen sene 2020 Mart'a kadar öyleydi.

SU: Evet evet. Yandaki koro çalışma ve sanatçı bloğunda bütün imalatların örneği yapıldı, bakıldı denendi, detayları çizildi. Detaylar gerektiğinde revize edilerek çalışıldı.

ÖU: Ana fuaye de kısmen öyledir. Oradaydık. İmalat bir hayli ilerlemişti ama salonlara geçildiği andan itibaren bir şeyler koptu ve hiçbir şeye dikkat etmediler.

SU: Hiçbir şeye. O inşaatı görseydiniz; bir yandan beton döküyorlar bir yandan ahşap kaplıyorlar. İnsanın içi acıyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentinde ve Türkiye Cumhuriyeti'nin hayatında senfoni konser amacıyla yapılmış ilk konser salonu ve bir daha yapılacağına da önu gözüküyor. Değer miydi diye ben şimdi konuşurken bile kendimi tutamıyorum.

MS: 28 yıldır devam eden süreç içinde açılış bir süre daha ertelenemez miydi?

SU: Üç ay daha beklese olacak. 31 Ağustos 2020'de ben sayın bakana da söyledim. İlgilendiği için teşekkür ettim; yapının bu hızla yapılmasının, pandemi koşullarında doğru olmayacağını, cumhurbaşkanlığı adını taşıyan tek kurum olduğunu, kuruma ve cumhurbaşkanımızın şahsına da doğru olmayaacağını, yarım yamalak tesliminin olmaması gerektiğini söyledim. Her yerde de söylüyorum. Bina böyle bir noktayı hak etmedi.

MS: Siteminizde haklısınız tabii ki.

SU: Ben bu konuyu konuşurken boğazım düğümleniyor.

ÖU: Çok emek verdik hakikaten. Dünyada da imalatı ve diğer her şeyiyle sözü edilir bir yapı yapılabilecekken, maalesef ayaklar altına alıp yapmadık.

SU: Daha en acısını söyleyeyim, neyse size bunu söyleyemeyeceğim.

HÖ: KONSERE GİTTİNİZ DEĞİL Mİ?

ÖU: Evet gittik ama biliyorsunuz, olaylardan sonra. Sosyal medyaya düştü vesaire.

HÖ: Ben şunu soracaktım, salonun performansı ve orkestranın performansı nasıldı? Bu konuda bir gözlemınız var mı?

ÖU: Bence orkestranın da eski heyecanı yoktu, ben onu hissedemedim. Salon görsel olarak iyi ama bence akustikte problemler var. Çünkü imalat hataları ve geometrik hatalar var. Projeye aykırı bir sürü noktası var. Bazı şeyleri var ki inanamazsınız.

SU: Açtıkları salonun parapet arkaları kontrplaktı mesela. Her şey, göz boyamaya dayanan yalan bir ortam.

ÖU: Kontrplak da değil MDFydi ve patlamıştı.

"Sonunda açıldı ama bizi mutlu eden bir açılış olmadı doğrusu. Bu yapının sonu böyle olmamalıydı."

SU: 4 Aralık'taki ikinci konsere bürodan arkadaşlar ile birlikte gittik. Necati kafayı

Fotoğraf: Cemal Emden

yyordu çünkü projenin yarışma aşamasından beri çizdi onları. Her tarafının nasıl olması gerektiğini biliyor. 29 Ekim'de açacağız deyip açamadıkları gün, dört tane güvenlik görevlisi karşımda, beni şantiyeye sokmadılar. Beni içeri almayan bakanlık mı yüklenici mi, onu da bilmiyoruz. Video çekeyim dedim o anda ama elim ayağım titredi, onu da beceremedim. Polis çağırmaya kalktılar. Bu memleket, emek verenlerine değer veremeyen, emeğe saygı göstermeyen bir ülke maalesef. Oysaki bir ülke emekle ayağa kalkar. Neyse sonunda açıldı ama bizi mutlu eden bir açılış olmadı doğrusu. Bu yapının sonu böyle olmamalıydı.

ÖU: Hasan'ın sorusuna dönecek olursam, insanların tepkilerine bakarsan tabii ki insanlar çok mutlu gözüküyor. Çünkü çoğu hayatlarında böyle bir salonda pek bulunmamış. Yapı, içinde bulununca hakikaten etkileyici. Ama yeteri kadar değil, bizim hayal ettiğimiz yüzde ellisini bile bulmadı. Çünkü çok hata var içinde. Akustik olarak da beklenen sonucu vermeyecek sonuçta çünkü çok büyük hatalar var içinde.

HÖ: Bunu düzeltmek için bir çaba var mı yoksa iş bitti tamam deyip geçecekler mi?

SU: Biz söyledik, herkese söyledik. Yazdık çizdik, bakanlıklara gittik. Umarım iyi anlamda sonuç alırız.

ÖU: Şu anda biz resmi başvuruda ve uyarıda bulunduk ama sonuç ne olacak, nereye götürecek bizi bilmiyoruz.

HÖ: Fasold'un enstitüsü gelip tamam olmuş veya olmamış gibi bir şey dedi mi? Bir çabaları veya bir talepleri var mı?

ÖU: Yok hayır.

HÖ: Bizim devlet çağırdı mı onları?

ÖU: Hayır. Ama bizim şartnamemizde var, Fasold söylemişti çünkü. "Ölçümler yapılacak ve ince ayarlar yapılacak" diye şartname yazmıştık. Salon bittikten sonra bir süre konserler devam edecek ve ince ayarlarını yapmak üzere gelecekti uzmanlar. Hatta bu işin eksperleri var, kulakla da test ediyor ve ölçüm yapıyorlar. Bize alçak frekanslar için bazı içi boş bölgeler bıraktırdı. İnce ayarlar yapılırken onların bazılarının içi doldurulacak bazı kısımlar açılacaktı. Ama buralara bile gelemedik biz. Ne yapıldığını da bilmiyoruz, yapılıp yapılmadığını da bilmiyoruz.

SU: Tabii canım oraları bilmiyoruz. Yandaki bloklarda ahşabın derzinin 2 mm mi, 3 mm mi olduğuyla ilgilenebilecek kadar her şeyin içindeyken bu hale geldik. İçimin yandığı şey şu; bu koca kompleks konser salonları

Fotoğraf: Nazım Özer

için yapıldı. Sonunda geldiği durum bu oldu. Yapının diğer tarafları aslında salonların müstemilatı, yardımcı mekanları dediğimiz yerler iken salonlar müstemilat gibi oldu.

Gamze Köküm: Anlaşılan süreci çok hızlı yürütmek niyetiyle, inşaatın son zamanlarında sizi biraz uzak tutma çabasına girilmiş.

SU: Evet bizi inşaata sokmadılar ama bunların neden olduğunu biz hala anlayamıyoruz.

MS: Sizleri son aşamaya dahil etmeyi sürdürselerdi muhtemelen bu kadar hızlı bitiremezlerdi.

SU: İyi bir organizasyonla yine bitirirlerdi. Yüklenici bitirilme isteğinden sonra uzun zaman geceleri hafta sonları çalışmadı son zamanlarda sabaha kadar özensizlik içinde çalıştılar.

HÖ: "Mimar işten anlamaz" diye düşünen bir zihniyet var, bunun parçası bu. Ben şimdi konuyu değiştireyim, yarışma projesinde sizin projenizin bir özelliği de Anıtkabir kale aksı idi değil mi? Fuayenin kurgusu öyle bir aks üzerine oturuyordu. Uygulamada gerçekten o yapıldı mı yoksa o konuda bir sapma oldu mu?

SU: Aynen öyle oldu evet. O koordinatlarda zaten oturtuldu. Biz onu zemin döşemesinde de hem iç hem dış zemin döşemesinde de vurguladık. İçeriye girince, tabii Atatürk Bulvarı tarafından girdiğimizde karşıımızda Anıtkabir, arkamızda Ankara Kalesi gözüküyor.

MS: Projenin genelinde Atatürk Kültür Merkezi ile bir bütünsellik, Gençlik Parkı'na bir fiziki bağlantı vardı. Bunlar hala geçerliliğini koruyor mu? Böyle bir süreklilik içeren bir durum var mı?

SU: Bu köprü projede hep var ama köprü

projesi bina projesinden ayrı tutuldu. Daha doğrusu hiç gündeme gelmedi ama hep ziyaret planlarında vardı. Bir plan değişikliği yapıldı Özcan onu daha iyi biliyor.

ÖU: Şöyle; Gençlik Parkı ile dördüncü bölgeyi CSO alanını bağlayan yaya köprüsü projede var ama uygulama projesi yoktu. Zaten ihalenin de dışında tutulmuş. Bir ara Kültür Bakanlığı açtı bu konuyu, yaya köprüsü yapılınsın dediler. Eski belediye başkanı Melih Gökçek döneminde belediye ile yazışmalar

Fotoğraf: Nazım Özer

yapıldı. Çünkü belediyenin onayı olmadan olmaz biliyorsunuz. Trafik meselesi nedeniyle köprülerde onay alınması gerekiyor. Bir iki yazışma yapıldı sonra o da kaldı. Şu anda yapılmadı, yapılmıyor. Hiç kimse de ilgilenmiyor öyle bir şeyle.

MS: Ben bina dışı ve çevresindeki mekansal ve işlevsel ilişkilerden devam edeceğim. Cer Modern de açıldı ve onun da bir kültürel ve sosyal işlevi var. Yan tarafta eski CSO salonu var. Yeni yapı, ilişkileri ve kullanımları etkiledi mi?

HÖ: Eski salon duracak değil mi?

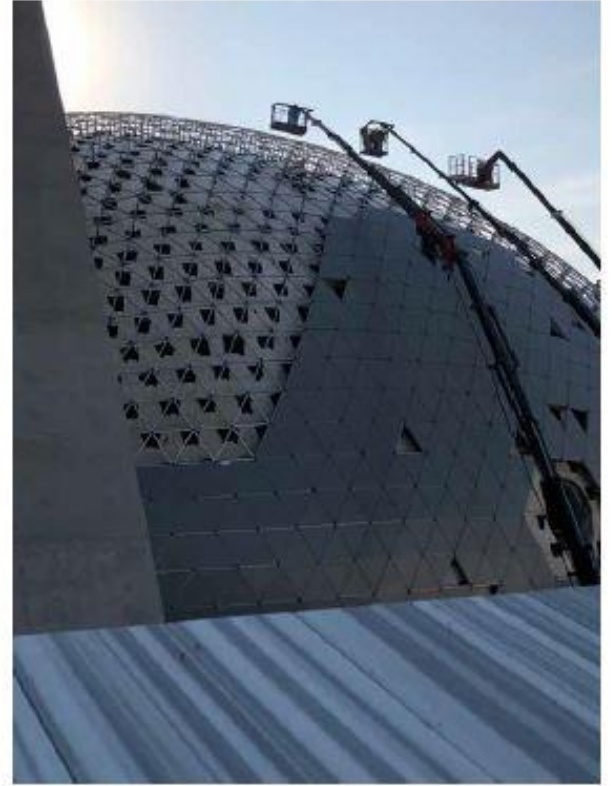
"Oda müziği salonunu, Türk halk müziği ya da Türk sanat müziğine açacağız, dediler. 'Senfonik müzik akustiği ile Türk müziği akustiği çok farklıdır, oradan sonuç alamazsınız' dedik, anlatmaya çalıştık..."

ÖU: Duracak. Bu gerginlik öncesinde şöyle süreçler yaşadık; Kültür Bakanlığı devreye girdi ve biz biliriz bu işleri gibi bir tavır oluştu. Mesela "Oda müziği salonunu, Türk halk müziği ya da Türk sanat müziğine açacağız" dediler. "Senfonik müzik akustiği ile Türk müziği akustiği çok farklıdır, oradan sonuç alamazsınız" dedik, anlatmaya çalıştık. Zaten sahneler de yetersiz. Oda müziği salonunda maksimum on kişilik enstrüman oluyor, Türk halk müziği veya Türk sanat müziğinde enstrümanlar girdiği zaman kocaman bir sahne gerek. Böyle şeyler gündeme geldi. Yaparız diye uzun süre direttiler,

sonra yapamayacaklarını anladılar. O arada biz "Bakın eğer böyle bir şey yaparsanız, CSO zaten bu tarafa taşınacak. O salon elden geçirilsin, Türk Halk müziği ve Türk sanat müziğine tahsis edilsin. Orası düzenlensin. Sonuçta elimizin altında yer var zaten" dedik. Son duyularımız sanki o yönde. Türk Halk müziği ve Türk Sanat Müziği için tahsis edeceklermiş gibi bir izlenim verdiler. Ama atılmış bir adım da görmedik henüz. Başka bir bilgimiz yok şu anda. Çok sesli koroyna verileceğini duyduk.

MS: Cer Modern ile ilgili bir mekansal bağlantısı var değil mi batı tarafında?

ÖU: Aslında çevre düzenini biz inşaat sırasında yeniden ele aldık belki geçerken görmüşsünüzdür. Opera köprüsü tarafında peyzaj düzenlemesi yaparak park oluşturduk. Park kotlanarak aşağı opera köprüsünün altına doğru iner. Opera köprüsünün altına hiç girdirtiz mi bilmiyorum orası çok güzel bir yer. Opera köprüsünün altındaki yeşil alanı, ki mevcut opera alanına kadar bağlanan bir yaya aksı vardır orada, biz o aksı alıp kademe kademe çevre düzeni ile birlikte mevcut CSO'ya bağladık. Orası aslında halka açık bir park normalde. Belediyenin orada düzenlemiş olduğu, ağaçlık bir bölge var biliyorsunuzdur. Geçerken görürsünüz, Cumhuriyet Parkı diye geçiyor ve yemyeşil bir alan. Gerçekte mülkiyeti belediyenin değil, AKM alanının içinde o bölge. Biz o yeşil alanla da birleştirerek kocaman bir park alanı elde ettik. Ve bunu konser salonuyla bağlantılı hale getirdik, diğer tarafta da aynı şekilde Cer modern ile bağlantılı hale getirdik.

Fotoğraf: Uygur Arşiv

SU: Zaten Cer Modern yanılmaya çıktığı zaman, yani CSO alanı, Cer Atölyeleri yıkılacak yapılar kapsamındaydı. Cer Atölyeleri (Tren Bakım Hangarları), yarışma açıldığı zaman yıkılacak yapılar olarak şartnamede belirtilmişti. Heptimiz de o alanı boş olarak varsaymıştık. Maketten de belli zaten. Armut hattı dediğimiz demiryolu hattı değiştiği için onu yıkacaklardı. Bu arada yarışmadan 1995'e kadarki süreç içerisinde demiryolu hattı değişti ve Cer Atölyeleri'nin dört hangarından iki tanesi kısmen yıkıldı, demiryolu geçti oradan. Sonra 1995'te endüstri mirası yapılarının kültür alanlarına çevrilmesi ile ilgili atılımlar, Musée d'Orsay'ın yapılması falan. Mehmet Özel o zaman Güzel Sanatlar Genel Müdürü. Kültür Bakanlığı bir gezi yaptığında bunu görüyorlar ve biz de Cer Atölyelerini çağdaş sanat müzesi ve güzel sanatlar galerisine dönüştürelim diye düşünüyorlar. Bunu millî komitede karar alıp sonra da bize yazdılar. Biz yazmalarının nedeni, yapmakta olduğumuz proje Cer Atölyeleri'ni yok sayıyordu. CSO projesi Cer atölyelerine dokunmuyordu. O bölgede 1926, 1970'ler adlıtıye var, bu tarafta 1960'lar mevcut konser salonu var, yanında Selim Sırrı Spor Salonu var. Buranın yirminci yüzyılın bir yapı stoğu gibi bir alan olacağını ve tıyı olacağını yazı ile ifade etmiştik. Onun da hikayesi başka, Cengiz Bektaş var ışın içinde vs. Ezcümle Cer Atölyeleri'nin bulunduğu alan AKM dördüncü

Fotoğraf: Uygur Arşiv

bölge konser salonu alanının içinde. Yapım aşamasında yüklenicilerinin farklı olması nedeniyle farazi bir sınır ile ayrıldı araya çit çektiler. CSO inşaatı bitmediği için tabii, bir taraf inşaat alanı bir taraf çalışan bir yer.. Araya ağaçlar da dikilince ayrı yerlermiş gibi algılanır oldu. Biz bütüncül vaziyet planı hazırladık ama ne kadarı olur olmaz bilmiyoruz.

ÖU: Biz bu adanın bütününü bir kültür alanı olarak düşündük. Bu alanın içinde hem Cer Modern var hem CSO var. Bir taraftan bulvarla bağlanıyor diğer taraftan bir yeşil parkın içinde bir konser salonu diye hayal ettik. Bütün kurgu bunun üzerine kuruldu. Çevre düzenini yeniden ele aldık ama son gördüğüm kadarıyla müdahale etmişler, yani değiştirmişler. Niye değiştirdiler, nasıl değiştirdiler onları bilmiyoruz.

HÖ: Adliye de taşınacak gibi konularda belirsizlikler var, onlarla da mı beraber düşünüyorlar ben de bilemiyorum.

ÖU: Hiç kimsenin bir şey düşündüğünü sanmıyorum, o kadar belirsiz ki kimin ne yaptığı. Az önce anlatmaya çalıştım senfonik müzikle Türk müziğinin farkının farkında değil birçoğu. Bunu anlatıyorsunuz olur mu öyle şey falan diye inanmak da istemiyorlar.

MS: Evet bakış açısıyla da ilgili, kabullerle. Adliye binasına yapılması düşünülen ek yapı için düşünülen CSO arsasından pay alma süreci de yaşandı değil mi?

SU: Tabii bir de onunla uğraştık. Gökçek zamanında adliyeye şöyle yaptılar, Cumhurbaşkanlığı'nı kandıran bir yazı yazdılar. Hatta ben Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri Kemal Nevruzoglu'nu aradım. Kemal Bey çok beyefendi bir adamdı. Sizi kandırıyorlar dedim. Çünkü milli komitenin içerisinde danışma kurulu falan yok. Gökçek sunmuş

Fotoğraf: Cemal Emden

imar planını bunlar da tamam demişler. Teknik araştırması vardı Bayındırlık Bakanlığının, onlar da imar planı yapmışlar. Onlara "Siz yanlış yaptığınızın farkında değil misiniz, bu yasa ile belirlenmiş bir sınır." dedim. "Biliyoruz ama bize Ankara Cumhuriyet başsavcısı geliyor, sizin yasal bir sorunuzunuzu oluncu biz size yardımcı oluruz diyorlar." dediler. Biz o zaman mahkemeye gittik. Mimarlar Odası ve şehir planı Odası da destek oldu bize, planı bozduk.

ÖU: Danıştay iptal etti.

SU: CSO'ya ayrılmış olan alanın 25 dönüm alanını işgal ediyorlardı.

HÖ: Ben biraz konuyu değiştireyim. İki sene oldu mu bilmiyorum, Semra ile bir inşaat

gezisi yapmıştık beraber. Kabuk bitmişti, camlar takılmıştı ama ince işçilikler daha yoktu.

SU: 2013-2014 falandı.

MS: Projenin ve yapının geçirdiği evrelerde dikkatimi çeken konu; yarışma projesinde ortadaki mekan tek başına silüette baskın ve çok belirgindi. Tasarım tamamen o imge üzerine kurulmuştu. Sonradan kabuk salon gündeme gelmiş. Danışmanla görüşüldükten sonra akustik gerekçelerle mi değişti, başka bir şey mi oldu? Akustik danışmanından başka danışmanlar var mıydı proje sürecinde? Çünkü her anlamda büyük proje. Varlığı bile büyük, metrekaresi ile ilişkili değil bu büyüklük. Proje nasıl evrildi, bu evrilme aşamasında etkenler neler oldu?

SU: Tam olarak akustik gerekçelerle değil, bulunduğu konum nedeniyle değiştirdik. Akustik gerekçeyle birtakım ilgisi var ama esas ilgisi şu; alanın çevresinden bu alana bakıldığında en çukur yerde olduğu açıkça görülüyor. Çevreden bakıldığında burası çatılarını gösteren bir yer. Çatı cephe ilişkisini yok etmek için salonların geometrilerini tekil formlara dönüştürdük. Yarışma projesinde koro çalışma ve sanatçı çalışma birimlerinin çatıları yok edilmişti. O, cephe mi, çatı mı, yer mi, farklı değil. Ama salonların bir çatısı var. Onu yok etmek için salonların geometrilerini tekil formlara dönüştürdük. Plan olarak bir yumurtayı kestiğinizde ve salonun sahne ile izleyici ilişkisini koyduğunuzda; plan olarak büyük salonda eğer açılmaları yok edip dışına bir sınır çizerseniz, bu bir yumurta. Biraz da amaç hem

Fotoğraf: Uygur Arşiv

plandaki o sahne ile izleyicinin ilişkisi, böyle bir form çıkışı; esas olarak da çevreden bakılırken bir çatı görmemek. Ben bunu çok kullanıyorum, çok da hoşuma gidiyor; çevreden baktığınızda, çevrenin koynuna kucağına girmiş gibi. Dolayısıyla koyunda ve kucakta olan şey kösel olmuyor. Kendi içinde de, salonlar etrafındaki blokların da koynunda.

ÖU: Senfonik müzikte doğal akustik olduğu için, elektro akustik hiçbir şekilde devreye girmiyor. Fasold'un söylediği hep şuydu; bu tip büyük salonlarda 2000 hep bir sınırdır. 2000-2200'leri geçmeye başladığınızda büyük akustik sorunlar çıkıyor. Sahne, sahnenin iki yanı ve esas olarak sahnenin karşısı kıymetli yerler. Direkt karşıya yönlendirdiğiniz zaman mesafeler çok uzuyor ve bu defa akustik problemler artıyor. Onun için de en değerli yer ve yanlarda ikinci derecede değerli yerler oluşuyor. Böylece plan düzeninde yumurta ortaya çıkmaya başlıyor. Aslında plan düzeninde aldık, yumurtanın plan düzenini üçüncü boyuta da taşıdık. Dolayısıyla Semra'nın söylediği o mimari düşünceyle de çakıştı doğrusunu isterse- niz. Hem akustik hem mimarinin bir birleş- mi oldu. Form oradan çıktı.

HÖ: Bina'nın dekorasyonu bitmediği için

pandemiden sonra ne oldu görmedim hiç bilmiyorum. Ama fotoğraflarda gördüğüme göre çok iyi bir bina ortaya çıktı. Sizin açınızdan da zor ama keyifli bir bina olduğunu biliyorum, hissediyorum da. Sizin yarışma aşamasında projentin kütledeki en önemli elemanı ortadaki fuaye mekanıydı. Yani fuayeyi oluşturan o piramidal veya üçgen küle. Sonradan siz bu salonları yumurta (veya küre) formuna çevirtince fuayenin piramidal kütleli yapıyı vurgulayan, simgesel eleman olma özelliğini kaybetti; hem piramit hem de küreler ortaya çıktı. Acaba o iki eleman fazla mı? yani küre geldi ise ortadaki fuaye daha mı geri planda olmalıydı diye düşünüyorum. Siz ne diyorsunuz bu konuda?

SU: Ona katılmıyorum çünkü makete de bakınca buradaki formlarda piramidin içine girdiği hep.

HÖ: Küre olmadı için biraz daha geri plandadır o dalresel salon. Çok iddialı bir form var orada. Yumurta tek başına önk olarak kalsa daha etkili olacaktı. Üçgen fuayenin yumurta ile yarıştığını düşünüyorum.

SU: Aslında Atatürk Bulvarı tarafından baktığınızda yumurta o kadar küçük gözüküyor ki ancak Mehmet Altınsoy tarafına geçtiğinizde o cesametini ortaya çıkartıyor. Ben aynı şeyi düşünmüyorum. Bu aslında çok rasyonel, tam içini dışına yansıtan bir yapı. Tabii başka gözlerin görüşü de çok önemli. İçinde olup çok benimseyerek yaptığımız için öyle düşünmüyorum. Özellikle çatılarının yok edilmiş olmasını daha iyi buluyorum.

HÖ: İlk yarışmayı da katarsak tasarımın başından otuz yıl geçti, devlet otuz senedir bu işle uğraşiyor. Bu projeyi şu anda yapaydınız aynısını mı yapardınız yoksa hayata daha farklı bakar mıydınız?

"...Biz o sizin dediklerinizi yap- sak, biz olmayız. Biz kamu yapısına öyle merdivenle yukarıya çıkarak girmeyeceğiz, girmek istemiyoruz."

SU: Hep karşılaştığımız bir soru bu. Aslında bilmiyorum, bilme şansım da aslında hiç yok ama bir anımı anlatayım size. Erkut Ağabey ile sohbet ederken, yurt dışında gündemi belirleyenler genelde daha yaşını almış, olgun mimarlar oluyor. Bizde ise bu daha küçük yaşlara düşüyor dedim. Erkut Ağabey, İnsanı yoruyorlar dedi. Erkut Ağabey'in deneyimlerinden sözölüp ne demek istediğini sonra anladım. Ülkemizde yapı yapmanın zorluklarını ya da iyi yapmanın zorluklarını anladım. Bir de tabii esas önemli olan bir şey var, mekân aslında bir temsil yet. Bu

Fotoğraf: Nazım Özer

temsil yet bir ideoloji, bir dünya görüşü. Biz bunun çatışmasını jüride de yaşadık onu da anlatacağım. Şimdi olsaydı yapar mıydık hiç emin değilim, bilmiyorum. Çünkü bir de yaptığınız zamanki içinde bulunduğunuz ortam, sizi o zaman etkileyenler, endişeleriniz ya da bakışınız önemli. Ben şunu da hep söylüyorum, aslında kendi açımızdan söylüyorum, yine Özcan İtiraz edebilir belki, 35 ile 45 arası. Bu dönemde cesaretili, nasıl olsa bulunur bir çözümlü, hallederiz, yaparız düşüncesinde ve umutlu olunuyor. Umut bizim kuşağımızın hep olagelen bir umudu aslında. Biz TSMD'de bir sunum yapmıştık. O zaman da dile getirdik. 90'lı yılların başında İskenderiye Kütüphanesi, Nicoletti'nin Akropol Müzesi... Bu yapılar o dönemde bize büyük ilham veren yapıları. Onlardan da gerçekten çok etkilendiğimizi hatırlıyorum. Ve işte o Kale ile Anıtkabir'in aynı aksa geldiğini fark ederek bir de bu etkileşimi üst üste koyduğumuzda tabii başka bir kesit çıkıyor ortaya. Şimdi içinde bulunduğumuz durum ise başka bir kesit. Onun için hiç bilmiyorum. Jüri ile ilgili olarak konuyu da şöyle söyleyeyim, birinci olduğumuzda Yedi kişilik jüride dörtte üç oy çokluğu ile seçilmişti ve jüri tavsiyeleri vardı. Tavsiyelerinde diyorlardı ki bu binayı biraz yukarı kaldırın, aşağıya gömmeyin, yükseltin. Bu kadar nıye gömdünüz? Jüri üyelerini hatırlıyorsunuzdur Doğan Tekeli, rahmetli Orhan Dinç,

Fotoğraf: Nazım Özer

rahmetli Nejat Ersin ve İlhami Ural, Ali Terzibaşoğlu, Doruk Pamir, Nuran Ünsal. Bize bu görevi verdiler, bir ay sonraya da gün verdiler. Toplanılacak yeniden karar verilecekti. Gününü yanlış söylemiş olmayayım. Biz yaptık yaptık, binayı ve konser salonlarını yükseltmedik tabii. Sadece yandaki iki bloğun uçlarını biraz yukarı kaldırdık. Biz bayındırlık Bakanlığı'na toplantı salonu vardı, orada duvarlara astık, jüri üyelerine anlatıyoruz. Rahmetli İlhami Ural hiç dinlemiyor bizi, siz bir şey yapmamışsınız aynı şeyi yapıp getirmişsiniz diyor. Biz de diyoruz ki "İlhami Bey biz o sizin dediklerinizi yaparsak, biz olmayız. Biz kamu yapısına öyle merdivenle yukarıya çıkarak girmeyeceğiz, girmek istemiyoruz". Anlatıyoruz anlatıyoruz yine kızıyor bize. O arada Nejat Ersin rahmetli bize çok destek olmuştur, onun hakkı ödenmez. Nejat Ağabey, çocuklar siz bir dışarı çıkın dedi, bizi dışarıya aldı. Demiş ki, gençler böyle diyorlar ne diyorsanız karar verin demiş. Yine dörde üç. O sınavı da atlattık o zaman.

MS: Aslında iyi ki bu jüri varmış. Sonuç dörde üç oy çokluğu ile olmuş ama onlar bir şeyleri görmüşler, rapora da yazmışlar; bu tasarımın öyle popülist, gündelik bir anlayışla yapılmadığını değerlendirmişler. Eskimeyecek bir tasarım, proje olduğunu belirtmişler, sanki inşaatın bu kadar uzun süreceğini hissetmişler. İşin ilginç bu değerli insanların hayatta olmaması. İnsan ona da üzülüyor. Benim bakış açımla, Aradan geçen otuz yılda zerre değer kaybetmemiş bir ele alış, yaklaşım, tasarım olduğunu düşünüyorum. Salonun imalat aşamasını Özcan ile gezmıştik. Dış ortamdan salona girilirken hava perdesinden geçiliyor, artı basınçta tutulan bir hacim ve yukarıda vinçlerle

Fotoğraf: Nazım Özer

püskürtme beton imalatı yapılıyordu. Tabii sizin yapınızın imalat süreçleri bakımından bir inşaat laboratuvarı niteliğinde olduğunu düşünüyorum. İnşaat sürecinde herhalde birçok üniversite için ve mimar için de bir görgü artırma, yeni imalat tekniklerini görme, mekanı algılama gibi bir şey olmuştur. Bu konuda ne diyorsunuz?

SU: Biz 1992'de yarışmayı kazandıktan sonra Renzo Piano'nun Roma'daki üçlü salonunun yarışması çıktı. Birkaç sene sonra yaptılar, kullanmaya başladılar. Seneler geçti 2000'ler geldi. Çin'i inanılmaz bir yapı yapma arenasına; bütün Avrupa'nın, dünyanın mimarlığının yapı yaptığı bir mimarlık arenasına dönüştürdüler. Günlerden bir gün Ertuğrul Bey Çin'e gitmiş, orada da bir yumurta salon var, orayı ziyaret etmiş.

ÖU: Orada üçlü ya da ikilisi var. Dışı cam hatta biraz elips, yumurta falandır.

"Biz bu yapıyı daha önce elde etseydik, bu söylediğiniz yapıdan öğreneceklerimizi mimar olarak, meslektaşlar olarak, mühendisler olarak daha önce öğrenecektik. Kültür hayatına katkısı için de aynı şey geçerli."

SU: Bizimkinin ona benzediğini düşünmüş. Oysaki bizimki ondan seneler evvel ortaya çıkmış bir şeydi. Şimdi burada üzücü olan şey şu; biz bu yapıyı daha önce elde etseydik, bu söylediğiniz yapıdan öğreneceklerimizi mimar olarak, meslektaşlar olarak, mühendisler olarak daha önce öğrenecektik. Kültür hayatına katkısı için de aynı şey geçerli. 1970'lerde CSO'yu hatırlıyorum hınca hınc dolardı ama o günlerden bugüne Ankara'daki kültür eksenini kaydı, yapılar azaldı. Bu eksiklikleri tamamlamış olurdu, yerine getirirdi. Belki başka bir Ankara olurdu, bilemiyorum. Böyle eksiklikleri var tabii.

HÖ: Semra ben biraz da pandeminin yarattığı bir durum olduğunu düşünüyorum. Yoksa seyirci azalması bence. Çünkü biz de bir sene önce bir gitmiştik CSO'ya. Zor bilet bulmuştuk, doluydu. Ben şartlar düzelinece salonun yaşayacağını düşünüyorum.

MS: Ben de katılıyorum.

SU: İnşallah. Benim söylediğim şu, aslında bu salon daha önce yapılsaydı. Yoksa CSO'nun izleyicisi tabii ki azalmaz.

HÖ: Sonuçta bu gündem, öncelik meselesi. Yoksa Çamlıca'daki kimsenin kullanmadığı camiiyi iki yılda haldır huldur yaptılar.

SU: Tabii. O camiye de gittim ben ne yapmışlar diye. İnşaat halindeydi açtıklarında. Aşağılarda inşaat yapıyorlardı daha. Şimdi moda bu aslında.

ÖU: Hasan az önce yumurta ile ilgili bir şey

Fotoğraf: Uygur Arçiv

Fotoğraf: Uygur Arşiv

söyledin ya, bence daha iyi oldu çünkü üç ayrı geometri ortada sanki serpiştirilmiş gibi duruyor. Şöyle de bir şey var, uygun olduğunda açılınca iyice şöyle bir 360° etrafında dolaşırsanız her açıdan farklı bir perspektif var. Özellikle Bulvar ve Opera Köprüsü tarafından baktığınızda sanki sadece o üçgen kesitli piramidal kütle ön planda. Diğeri sadece kafasını çıkarıyor aşağıdan baktığınızda, çok baskın değil. Ama Güney tarafa yani Cer Modern tarafına geçtiğiniz-

de, bambaşka bir şey görüyorsunuz. O açıdan 360° farklı perspektifleri var kütlelerin. Ve bence daha uyumlu oldu. Çünkü kütleler ayrıştı. Her kütle, her geometri kendi kimliğini ifade ediyor. Sanki serpiştirilmiş de bir araya gelmiş gibi bir ifadesi var. Daha yakından bakınca anlayacaksınız aslında. Gerçekten benim umduğumdan daha iyi geldi çevresinden baktığınız zaman, daha heyecanlı geldi.

MS: Sanat ve kültür sanat yapılarının bir ülkenin modern dünya görüşünün temsili ni üstlendiğinden daha önceki bir söyleşide sanırım siz bahsetmiştiniz. Özcan sen bir ara uluslararası mimarlık medyasının da bu yapı ile ilgilendiğini söylemiştin. Buradan hareketle, bu bina ile ilgili uluslararası mimarlık ortamındaki gelişmeler nasıl?

ÖU: Şöyle bir sorun var bu konuda, yapıyı lanse edemiyoruz. Çünkü hem ilişkiler sıkıntısı var hem de bitmemişlik var. Fotoğraf çekmek istiyorsun bir taraftan hala inşaat devam ediyor. İstedığımız gibi olmadığı için, işte org yok içinde fotoğraf veremiyoruz içinden, gibi sıkıntılar var. Hep soruyorlar geçiştiriyoruz. Bazen yurtdışı basından talep geliyor, pandemi nedeniyle şöyle oldu deyip geçiştiriyoruz. Mimarlık ortamına lanse edemiyoruz yani doğru düzgün.

SU: Elimizde bitmiş halinin fotoğrafları yok. İzin alacağım fotoğraf çekeceğiz. İçeride ne yaptılar, ne ettiler onu da bilmiyorum. İnsanlara da açıldı, her şeyi de açıklayamayız ki.

MS: Siz anlatmasanız, bu son süreçte her şeyin yolunda gittiğini düşünecektik. İnşaatın sonuna yaklaşılın bu aşamada sonucun böyle olması gerçekten üzücü.

Fotoğraf: Nazım Özer

ÖU: Uzatmalarda gol attılar, yazık oldu.

MS: Solfasol için Akın Atauz ile yaptığınız söyleşide bu yapının ülke için, bir kent için temsiliyetinden bahsediyordunuz. Gerçekten de öyle. Ben de bizim dergide, kısa da olsa bir pasaj olmasında fayda olduğunu düşünüyorum. Özellikle de genç izleyiciler için. Şu yaşanan süreçte akranlarımıza bile böyle miymiş, bunlar mı yaşanmış dedirtecek kadar hassasiyet içeren olaylar varken belki gençlerin de biraz bu tarz kaygıları, bu mesleğe olan sevgi, saygı ve emeğin değerini anlamak için bu süreci görmelerinin iyi olacağını düşünüyorum. Belki de bu yapının ne anlam taşıdığı ve manevi değeri hakkında da birkaç söz söylerseniz, söyleşimizi tamamlayabiliriz.

ÖU: O da gerçek tabii. Bir ülkenin, bir başkentin bilirsiniz hani mimarlar olarak da Paris'in sembelleri vardır, bir sürü yerin sembelleri vardır. Bu bir imge yapı, ikonik bir yapı. Öyle olmak zorunda zaten. Hem Türkiye'yi hem Ankara'yı temsil etmesi gerekir. Örneğin uluslararası düzeyde tanınmış bir şef burada bir orkestra yönetse dünya basınında çıkıyor hemen. Ya da yurtdışından

Fotoğraf: Uygur Arşiv

Fotoğraf: Nazım Özer

birisi geldiğinde böyle bir mekanda insanı ağırlamak, bir devlet başkanını ağırlamak bambaşka bir imaj çiziyor. Onu ben hep söylerim Kültür Bakanlığı'nın yurtdışı tanıtım fonları var aslında böyle yapıları yaparak yurtdışında tanıtımı kat be kat fazla yapıyorsunuz. Ülkeyi temsil niteliği var. Bence bu nitelikte bir yapıydı. Hala öyle ama son düzlükte büyük darbe aldı. Geçen anlattılar, bizim şimdiki salona meşhur Alman bir şef gelmiş, "Bir daha böyle bir yerde konser vermem, konser verecek olanları da engellerim" demiş. Sanat ortamına, müzik ortamına haberi hemen geliyor çünkü. O açıdan ülkeyi temsil etmesi önemli. Ben en başından beri hep söylerim dünyaya da baktığınızda, İngiltere'nin, Londra'nın ya da Paris'in belli başlı yapıları hep bu ikonik yapılardır. Onlar temsil eder ülkeyi. Onun için de üst düzeyde sahiplenilir. Başka ülkelerde bu tip yapılar devlet başkanı, başbakan düzeyinde sahiplenilir. Gelişmiş ülkelerde bu hep böyle. O açıdan yapının temsiliyeti çok önemli.

SU: Bir de şöyle bir şey var. Bulunduğu yerde aslında Ankara'nın Çağdaş radikal modernist yapılarının arasında kendi dönemine ait bir yapı olarak bir şehir imgesi olarak var. Bir diğer konu, hizmet ettiği kurum yani kullanıcısı çok önemli. Şöyle önemli; Muzika-i Humayun, 1826 kuruluşlu ve 1924'te cumhuriyetin ilanının hemen ertesinde Atatürk'ün emri ile Ankara'ya taşınıyor. Cumhurbaşkanlığı adını taşıyan da tek kurum. Yani iki yüz yıllık bir kurumun kullanımında olacağı çağdaş bir yapı aslında. Şartnamede de "Cumhuriyet Türkiye'sinin çağdaş kültüre yaptığı katkısı belirleyecek bir anıt olması isteniyor" der. Jüri o kadar güzel yazmış ki şartnameyi. Tekrar tekrar okuyunca çok güzel yazılmış bir şartname olduğunu düşünüyorum. Yani hem Ankara'da bulunduğu yer olarak, Ankara'nın simgesi Kale ve Anıtkabir arasında yer alması ve hizmet ettiği kurumun Türkiye Cumhuriyeti'nin aydınlık yüzünü gösteren kurumlardan birisi olması... Onun için önemli bir yapı. Varlığı

önemli, kendisi önemli. Bunu yapmak bizim için çok önemli. Meslek hayatımız içerisinde en başta gelen işimiz bu bizim.

GK: Benim dönemim için de öğrencilik hayatlarımızda çok önemli yeri olan bir projeydi. İlk eskizlerimi yaptığım yapıdır. Çoğu kişi için öyledir. İnşaat halindeydi tabii o zaman. Tüm öğrenciler için çok değerliydi. İlk şantiye görgümüzü, tecrübelerimizi orada edindik. Benim gibi birçok kişi için, daha inşaat halindeyken çok önemli bir yapı olmuştuk. Gazi'den devamlı seyrediyorduk. Şantiyedeki gelişmeleri takip etmeye çalışıyorduk. Ders aralarında kahvelerimizi o manzaraya karşı içiyorduk.

SU: Tabii sizin, Gazi Üniversite'sinin yemekhanesi en iyi gören yerlerden birisidir. Hatta Esin Boyacıoğlu'nun cep telefonu ile öğlen her gün aynı saatte çektiği bir dizisi vardı.

HÖ: Çok teşekkür ederiz bu güzel sohbet için, aynı zamanda emekleriniz için de. Her ne kadar binada konser dinlememiş olsak da ellerinize sağlık. Umarım dinleyeceğiz.

MS: Bu yaşanan süreçler herkes için ders niteliğinde bir durum, herkesin kendi payına bir şeyler çıkaracağını düşünüyorum.

ÖU: Doğan Tekeli, zamanında söylemiş Semra'ya, ben hatırlamıyorum. Öyle büyük bir yapı yapacağız diye çok sevinmeyin, büyük yapının büyük derdi olur, haberiniz olsun diye.

SU: Nesrin Abla da aynı şeyi söylemişti. Kızılay'da onlar da az çekmediler. "Büyük yapının derdi de büyük olur, küçük küçük duyulmayan etmeyen, hemen yapıp bitirilen işler en güzeldir." demişti.

Fotoğraf: Nazım Özer

İKİ YAPININ HİKAYESİ

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ (AKM) İSTANBUL

1946-1970 DÖNEMİ

1936-1937 yıllarında Fransız mimar ve kent tasarımcısı Henri Proust'un yaptığı ve onaylanarak yürürlüğe giren İstanbul planı, Topçu Kışlası ve çevresindeki mezarlıkların yıkılarak parka dönüştürülmesini, bölgeyi canlandırmak için de İstanbul Operası ve Şişhane Komedi Tiyatrosu gibi iki önemli kültür yapısını öngörüyordu.

Proust'un önerisi üzerine İstanbul Belediyesi Fransız mimar August Perret'e opera için proje hazırlattı ancak 2. Dünya savaşı koşullarından dolayı bu proje gerçekleşmedi.

İstanbul Belediyesi'nin siparişi üzerine Rükneddin Güney ve Feridun Kıp, İstanbul Operası için yeni bir proje hazırladı. Takım Meydanı'nda yer alan Elektrik İdaresi'ne ait

Ölkemizde ikonik özelliklerdeki kültürel yapıların elde ediliş sürecinde kararsızlıklar, karar vericilerin ve bürokrasinin sürekli olamayıp, siyasal sebepler, finansal zorluklar, sahipsizlik gibi etmenlerin etkilediği bu iki yapının yapılış sürecini, ilgili çevrelerin az çok bildiği kronolojik hikayesini, farkındalık yaratması düşüncesiyle paylaşmak istedim. Her iki yapının temel atımından hizmete girme süresinin 23 yıl olması da dikkat çeken bir tesadüftür.

M. Turhan Kayasü

konağın arazisi İstanbul Operası'na tahsis edildi. (*)

29 Mayıs 1946'da, İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar döneminde binanın temel atıldı. (*) Binanın İstanbul'un fethinin 500. yılı olan 1953 yılına yetiştirilmesi düşünülmüyordu. (Hasol)

1953 yılında şehir operası olarak inşasına başlanan binanın yapımı durdu ve belediye imkânlarıyla ıkmal edilemeyeceğinin anlaşılması üzerine Malye Bakanlığı'na devredildi. Yapının gerçekleştirilme görevi de Bayındırlık Bakanlığı'na verildi. (*)

Bayındırlık Bakanlığı'nın isteği üzerine Paul Bonatz, Rükneddin Güney ve Feridun Kıp'ın İstanbul Operası için tasarladıkları projeyi inceleyerek öneriler yaptı.

1930-1940'ların Alman mimaristinin etkisi altında olan bu öneriler geliştirilmedi. Bu

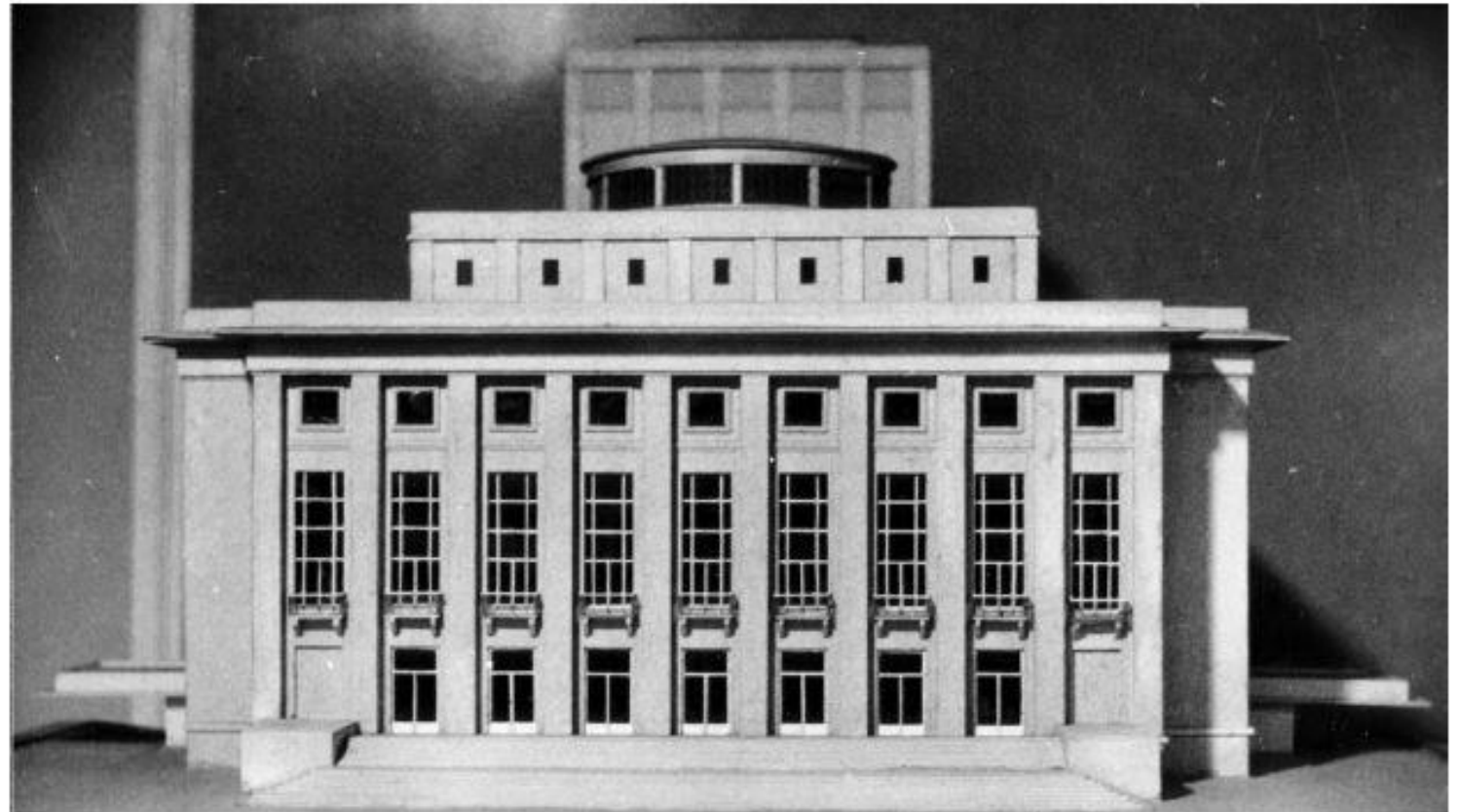
öneriler sonucu yapılan projenin maketi için bkz. Görsel 1.

1956 yılında Güney ve Kıp ikilisi, projede 1950'li yıllardan itibaren değişen İŞLEVSEL ve YALIN MİMARİ anlayışa uygun olarak revizyon yaptı (tahminen 1956 yılı). Yeni proje ilkinde göre daha modern bir görünüme sahip oldu. (Görsel 2)

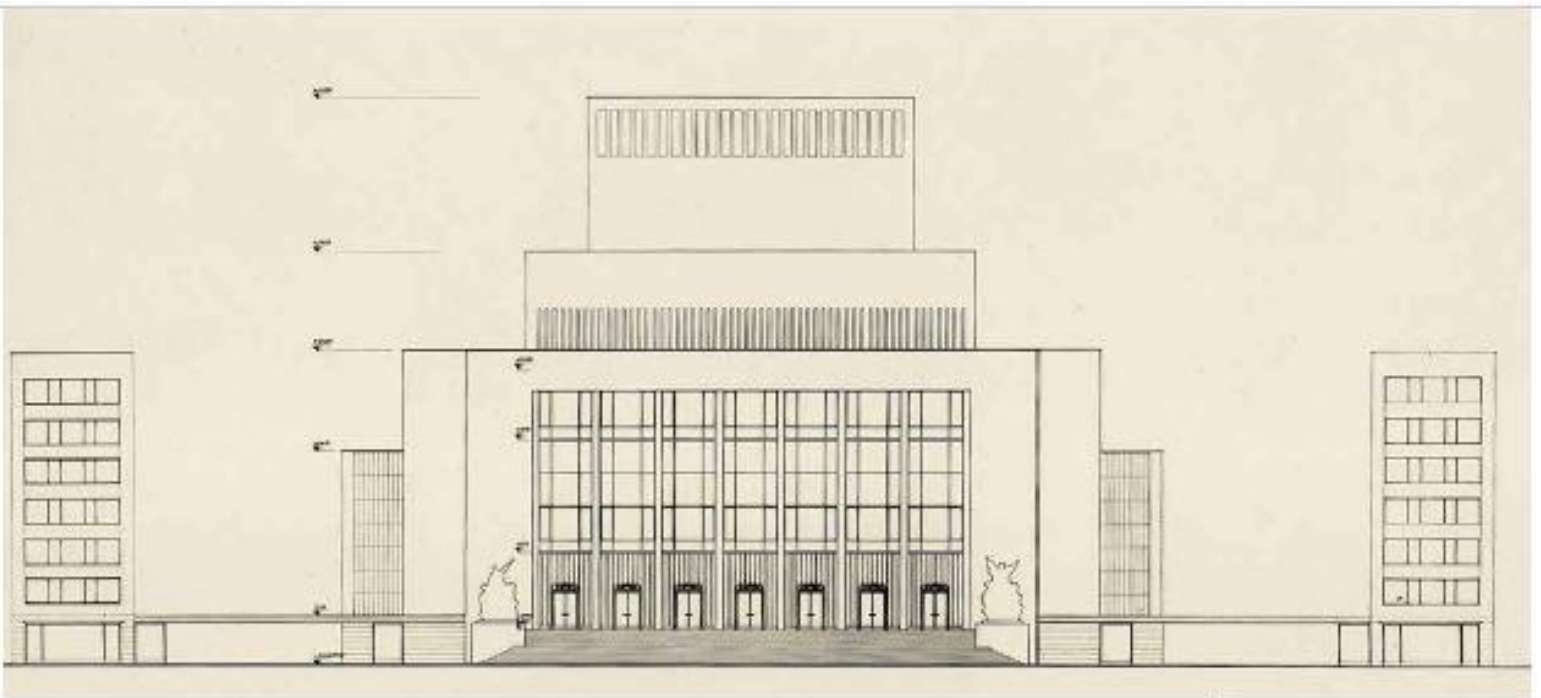
Güney-Kıp ikilisinin güncellenmiş projesi ile Bayındırlık Bakanlığı bünyesinde çalışan, opera ve tiyatro binaları konusunda deneyimleri olan mimar Tabanlıoğlu'nun hazırladığı proje incelendi. Tabanlıoğlu'nun projesi uygun bulundu.

1956 yılında Bayındırlık Bakanlığı'nın Hayati Tabanlıoğlu'nu görevlendirmesi ile nihai proje süreci başladı. (Görsel 3)

Binanın üretiminde Tabanlıoğlu'nun önderliğinde mimar Aydın Boysan (özellikle alt-

Görsel 1: Güney ve Kıp'ın İstanbul Operası için tasarladıkları ilk projenin maketi (SAL.T)

Görsel 2: Günay ve Kıpır'ın revizör etiketleri İstanbul Opera projesinin ön cephesi (SALT)

minyum cephenin üretimi ile), mühendis Willi Ehle, aydınlatma tasarımcısı Johannes Dinnebler (yansıtıcı yüzeyler ve optik özellikli cam kullanarak geniş ışık alanları yaratma çabası ile) ve seramik sanatçıları Sadı ve Belma Siren (modern formları geleneksel Türk motifleri ile harmanlayan bir estetikle birleştiren) gibi uzmanlar ve sanatçılar yer almıştı. (*)

Açılmakta olan bir sahne perdesini simgeleyen alüminyum tül cephe, ve günün sınırlı teknik ve maddi olanakları sonuna kadar zorlanarak uygulandı. (Hasol)

27 Mayıs 1960 askeri darbest, inşaat sürecini üç yıl duraklattı. Başlangıçta sadece opera olarak düşünülen bina, konu ile ilgili uzmanların işbirliğiyle 'kültür merkezi' niteliği kazandı.

12 Nisan 1969'da bina İstanbul Kültür Sarayı olarak açıldı. Dünyanın 4. Avrupa'nın 2. en büyük kültür yapısı olarak törenle hizmete

giren Kültür Sarayı'nın açılış gecesinde Ferit Tüzün'ün Çeşmebaşı Balesi ile Verdi'nin Aida Operası sahnelendi.

Birbirinden bağımsız kuruluşlar olan Devlet Opera ve Balesi ile Devlet Tiyatroları'na tahsis edildi.

27 Kasım 1970'te Arthur Miller'in "Cadı Kazanı" isimli oyunun temsili sırasında çıkan yangında sahne ile salon arasındaki koruyucu yangın perdesini indirmek kimsenin aklına gelmediği için bina kullanılamaz hâle geldi. Kaynağı tespit edilemeyen bu felakette can kaybı olmadı ancak bina ile beraber IV. Murat adlı oyunun galası için Topkapı Sarayı'ndan getirilmiş eşyaların bir kısmı da yandı. (*) Günaydın gazetesi ertesi günkü baskısında haberi "23 yılda yapılan Kültür Sarayı 45 dakıkada tamamen yandı" manşeti ile verdi.

1977-2008 DÖNEMİ

1977 yılında, Hayati Tabanlıoğlu'nun iç me-

kânlar ve tesisatta yeni teknolojilere uygun olarak yapılan değişikliklerle ikinci kez projelendirilmesine göre inşaatı tamamlanan Kültür Sarayı binası, Atatürk Kültür Merkezi ismi ile, 6 Ekim 1978'de Ferit Tüzün'ün Çeşmebaşı Balesi ile Verdi'nin Aida Operası ile resmi olarak yeniden açıldı. (Görsel 4)

AKM'nin arsa alanı 31.702m²'dir ve yapı 14.606m²lik bir taban alanına üzerinde toplam 52.000m²lik bir kat alanına sahiptir.

Yeni AKM'de 1307 kişilik Büyük Salon (Devlet Tiyatrosu, Devlet Opera ve Balesi temsil-leri), 502 kişilik konser salonu (konser, konferans, toplantı), 296 kişilik tiyatro salonu,

190 kişilik "Aziz Nesin Sahnesi", 206 kişilik sinema salonu, üst katlarda büyük de bir sergi salonu yer almakta idi.

AKM, İstanbul Devlet Tiyatrosu, Opera ve Balesi, Devlet Senfoni Orkestrası'nın daimi sahnesi olarak hizmet vermiştir. Bu kurumların yönetim birimleri ve merkez ofisleri ile

Görsel 3: Mimar Hayati Tabanlıoğlu: 1969 İstanbul Kültür Sarayı projesinin maketi (SALT)

Görsel 4: 1977-2008 döneminde hizmet veren Atatürk Kültür Merkezi

beraber İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu, İstanbul Devlet Modern Halk Müziği Topluluğu, İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosu AKM bünyesinde bulunuyordu.

Bina yaz aylarında da İstanbul Sanat ve Kültür Festivali'ne ev sahipliği yapan binanın başında yer almıştır.

2008-2018 DÖNEMİ

AKM'nin Şubat 2018'de yıkılincaya kadar geçirdiği kronolojik tarih şöyledir:

- 1993'te Koruma kurulu kararıyla binanın bulunduğu alan "kentsel sit alanı",
- 1999'da bina "korunması gerekli kültür varlığı" olarak tescil edildi.
- 2005'de ekonomik ömrünü tamamlamış olduğu gerekçesiyle dönemin Kültür Bakanı Atilla Koç tarafından binanın yıkılması önerildi.
- Kasım 2007'de sanat ve mimarlık platformlarının, sivil inisiyatiflerin yoğun tepkisi, ısrarlı gösteriler ve basın desteğiyle yeniden yapılan değerlendirmeler sonucunda İstanbul 2 No'lu Koruma Kurulu, Atatürk Kültür Merkezi'nin 1. grup kültür varlığı olarak tescil etti ve böylece yıkım önlenmiş oldu.
- Kasım 2008'de Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından imzalanan protokolle Atatürk Kültür Merkezi'nin yenileme projesini hazırlamak üzere Tabanlıoğlu Mimarlık görevlendirildi.
- 2009'da İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı tarafından imzalanan protokol çerçevesinde tadilat ve tadilat işi ihale edildi.
- Tadilat, Kültür Sanat ve Turizm Emekçileri Sendikası'nın açtığı dava nedeniyle mahkeme kararıyla durduruldu.
- Şubat 2012'de Sabancı Holding ve Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında restorasyon için mütabakat imzalandı. Bu mütabakata göre

70 milyon TL (yaklaşık US\$39 milyon) keşifli restore çalışmalarına Sabancı Holding 30 milyon TL'lik katkı sağlamayı vadetti.

- Yapılacak işler, daha evvel kurul tarafından da onaylanmasına rağmen İstanbul 9. İdare Mahkemesi, aynı yıl içinde, dava konusu Koruma Kurulu Kararı'nın ve ekli avan projenin iptaline karar verdi.
- 23 Mayıs 2013 tarih ve 101321 sayılı Bakanlık Makamı oluru ile binada söktür işleri tamamlandıktan sonra, İTÜ İnşaat Fakültesince yapılan inceleme sonucu tahribatın beklenenden üzerinde olduğu raporu sonrasında, binanın tadilat işleminin tamamen durdurulmasına karar verildi.

• Mayıs 2013'deki Gezi Parkı olaylarından Şubat 2018'de yıkılincaya kadar Restorasyonu yarım kalan bina izleyiciye kapalı halde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından kullanıldı.

- 2015 yılına gelindiğinde polisin koruması altında olmasına rağmen yapının aydınlatma, ses ve diğer teknik donanımı ve değişik objeleri yağma edilerek ikinci el ve enkazı pazarında satıldığı görüldü. (AKM: Wikipedia)

Modern mimarinin yalın ve işlevsel anlayışını aksettiren bu yapı, ana salon'un yüksek softfası, derin ve geniş sahnesi, yan ve arka sahneleri, yine ana sahnenin çeşitli asansörlerden oluşan gelişmiş mekanik aksamı ile farklı kullanımlara olanak sağlıyordu.

AKM, yapım boyunca bütün gecikmelere ve aksaklıklara rağmen Cumhuriyetimizin önemli kazanımlarındandı. Bu yapının hikayesi kalkınma çabamızdaki ülkemizin bütün süreç içinde sancılı ve fedakarlıklarını, her şeye rağmen gerçekleştirme arzusunu ve toplum kurumları oluşturma ve modernleşme çabalarının arka plandaki dinamiklerini aksettirmektedir. (*)

Yapı günümüz yöntemlerine uygun olarak yenilenebilirdi. AKM'nin restorasyon projesinde yapı depreme dayanıklı hale getiriliyor, teknik donanımı mükemmel mühendislik yöntemleri ile güncelleniyor, bina enerji etkin hale getiriliyordu. AKM'nin duvar seramiklerinden döşeme kumaşlarına kadar her şey korunuyordu. Bu projeyi engelleyenler yalnızca bu değerli çalışmaları, insanların gönüllü emeklerini heba etmekle kalmadı, aynı zamanda AKM'yi yıkmak isteyenlerin ekmeğine yağ sürdü. İstanbul'un 10 sene en önemli kültür yapısından mahrum kalmasını sağladı. (Gümüş)

Bir inatlaşma sonucu yıkılmasının çok üzücü ve hem sembolik, hem de ekonomik büyük bir kayıp olduğunu düşünüyorum.

Dünyanın en onurlu mimarlık ödülü olan Pritzker Mimarlık Ödülüne 2021 yılında layık görülen Fransız mimar Anne Lacaton'un şu sözlerine katılmamak elde değil. Dönüşüm elde olana daha çok ve daha iyi şeyler katabilmek için bir fırsat olmalıdır. Yıkmak kolaycı bir karar ve kısa vadeli. Bir çok şeyin israfıdır, enerjinin, malzemenin ve tarihin çöpe atılmasıdır. Üstelik olumsuz toplumsal etkisi vardır. Bizim için bir şiddet ve barbarlık eylemidir.

Uygarlık ise, tarihe ve kültüre sahip çıkarak olur.

2018- VE SONRASI

Eskisinin yerine inşa edilen yeni AKM Hayati Tabanlıoğlu'nun oğlu Murat Tabanlıoğlu tarafından yeniden projelendirildi.

- 13 Şubat 2018'de 2008 yılında faaliyete kapandıktan 10 sene sonra yıkım işleri başladı. Yıkım işleri 3,5 ay sürdü
- 30 Mayıs 2018 tarihinde yeni merkezin temel atıldı. Yeni kompleks toplam 95.000m² alanı 5 bloktan oluşmaktadır.
- İhale Bütçesi 162 milyon USD'dir.

Yeni projede 2500 kişilik ana opera-bale sa-

Görsel 5 - AKM 2018: Kuşbakış ve Takım Meydanı cephesi imajlar

Görsel 6 - AKM Jant: Fuaye-ana salon kubbesi ve ana salon İmajları

lonundan başka, 800 kişilik tiyatro, 1000 kişilik konferans-konser salonu, 285 kişilik sinema salonu, 250 kişilik oda tiyatrosu, sergi salonu, müze, kütüphane ve 885 araçlık otopark bulunacaktır. Arkada 24 saat yaşayan, üzerinde kafeler, restoranlar, galeriler olan bir kültür sokağı yer alacaktır. Üstte Boğaza hâkim 360 derece manzarası olan VIP bir restoranı yer almaktadır.

Binanın Taksim Meydanı cephesi, eski yapının cephesinin temel özellikleri ile çağımızın teknolojisine uygun olarak binada yer alan gösterilerin anında meydana da seyredilebileceği dev bir ekran olarak düşünülmektedir. (Görsel 5, 6)

Yurt dışında da önemli projeleri olan, Türkiye'nin en yetkin ve çağdaş mimarlarından merhum Hayati Tabanlıoğlu'nun oğlu ve ortağı Murat Tabanlıoğlu'nun yeni yapıyı projelendirmesi önemli ve sevindiricidir. Ayrıca

CUMHURBAŞKANLIĞI SENFONİ ORKESTRASI (CSO) KONSER SALONU ve KORO ÇALIŞMA BİNALARI, ANKARA

NAZIM İMAR PLANI ve KÜLTÜR MERKEZİ DÜŞÜNCESİNİN OLUŞMASI

1928-32 yıllarında yapılan Jansen planına göre Ankara kuzey-güney aksında ana bir omurga üzerinde ve bu omurgaya dik olarak, Cebeci-Kızılay-Maltepe-Bahçelievler aksı gelişmiştir. İkincisine paralel olarak, merkezinde Ankara Garı olmak üzere Kurtuluştan Atatürk Orman Çiftliğine kadar Kayaş-Sincan demiryolu hattı boyunca doğu-batı aksında yeşil bir kuşak oluşmuştur. Bu yeşil kuşakta Gençlik Parkı ve değişik parklar, üniversiteler, hastaneler, spor tesisleri, demiryolu tesisleri, hipodrom, sergi, müze, müzik, opera ve tiyatro gibi kültür yapılarından oluşan kamusal kullanımlar yer almaktadır.

Bu aksın kuzeyinde eski ve geleneksel An-

karaslar ve geçiş müelliflik hakkına saygı gösterilmesi de uygun davranıştır. Murat Tabanlıoğlu'nun yapının tarihine hâkimiyeti ve binanın geçmişine referans olacak bazı unsurlarını yeni binaya taşıma arzusu olduğu anlaşılmaktadır.

Tabanlıoğlu'nun kendi sözleri ile "şehrin kolektif belleğine ve binanın orijinal biçimine saygı duyarak yeniden üretilmesi" sürecinin şimdiden görüneni, evvelki yapının ana kitlesinin, formunun ve Taksim Meydanı cephesinin oran ve ana çizgilerinin korunmuşudur. Kablolara taşıtılan zarif fuaye merdivenin ve önceki duvar seramiklerinin yorumlanarak yeniden üretilmesi yanında eski binadan malzeme, mobilya, teknik teçhizat örnekleri ile bir AKM müzesi düşünülmektedir.

Özellikle kamusal ve önemli yapıların yarışmalar suretiyle elde edilmesinin en doğru

yöntem olduğu mimarlık ortamında yaygın görüştür. Yarışmalar müellifi gizli çok sayıda projeler arasından en iyi ve uygun olanının, meslekte saygın ve yetkin bir jüri tarafından seçilmesini sağlar. Bu süreç çağın toplumsal ihtiyaçlarının, güncel teknolojisinin, kültürünün ve estetiğinin mimariye yansımaları sağladığı ve geleceğe ışık tuttuğu gibi genç kuşak mimarlara da iş şansı ve deneyim edinme yolunu açar.

Yazımın ikinci kısmı olan CSO konser salonu buna iyi bir örnektir.

İstanbul AKM de yarışma yoluyla elde edilebilirdi diye düşünülebilir. Ancak sürecin kültürün gidişatını denetlemek üzere birbiriyle yarıştığı, ideolojik doğrultularda biçimlendirmeye çalışan farklı tarafların (*), tartışma ve inatlaşma ortamı içinde daha da gecikmesine sebep olacağı gibi istenmeyen başka yönlerde de çekilebilirdi.

kara ve merkezi Ulus, güneyinde ise yeni başkentini modern işlevlerinin yer aldığı ve merkezinin Kızılay olduğu, Yenişehir'den başlayan yeni kurumsal alanlar ve yerleşmeler oluşmaktadır.

- 1953 İmar Komisyonu'nda Modern Türkiye'nin devlet merkezine yakışır bir kültür merkezi düşüncesi ortaya atılmıştı.

- 1965 yılında İmar İskân Bakanlığının kurduğu ve 1969 yılında çalışmaların başladığı Ankara Nazım Plan Bürosu tekrar ele alınmaya kadar bu konu gündemden düşmüştür.

- 23. 09. 1980 tarihli özel yasayla (TC Yasası No: 2302) kent merkezi Ulus ile yeni kent merkezi Kızılay arasında kalan bu alanın dönüştürülerek başkent Ankara'ya bir Kültür Aksı yaratılması yönünde süregelen çalış-

malar özel bir anlam ve program kazanmıştır. Bu yasaya göre tanımlı bu alan üzerinde her türlü tasarruf erki, Cumhurbaşkanlığı'nın himayelerinde Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Genel Kurmay Başkanlığı'ndan oluşan Milli Komite'ye devredilmiştir ve aşağıda belirtilen alanlarda belirlenen yapıların dışında hiçbir yapı yapılamaz hükmü getirilmiştir.

Bu alanın Kültür Merkezi yapılması ile sosyal ve kültürel olarak birbirinden kopuk olan iki merkezi birleştireceği de düşünülmekteydi.

- 2001 yılında bu yasa çerçevesinde yapılan 1:5000 ölçekli Ankara Kültür Merkezi Alanı Nazım İmar Planı aşağıdaki bölgeleri ve bölgelerde yer alan ve alacak yapıları içermektedir.

I. Bölge: Eski Hipodrom Alanı – Kültür ve Sanat Bölgesi (Atatürk Kültür Merkezi, Devlet Opera ve Tiyatro Binası ve Kongre Kompleksi)

II. Bölge: Spor Yapıları Alanı

III. Bölge: Gençlik Parkı – Rekreasyon Alanı

IV. Bölge: Sanat ve Kültür Alanı (CSO ve Çağdaş Sanatlar Müzesi)

V. Bölge: Ulus Meydanı-Gençlik Parkı Arası-Müzeler Alanı (Cumhuriyet Müzesi, Kurtuluş Savaşı Müzesi, vb.)

Bu 5 bölgeden I. ve IV. bölgeler doğrudan yeni yapılacak kültür yapıları için belirlenmiştir. Ancak bu alanda diğer devlet kurumları ve yerel yönetimlerin talepleri doğrultusunda bölgelerin parçacı bir biçimde tahsis talepleri olmuştur. IV. Bölgede 1973 yılında proje yarışma ile elde edilen, 1989 da tamamlanarak hizmete açılan mevcut Adliye Sarayı buna örnektir. Ancak Milli Komitenin kararı doğrultusunda daha sonraki talepler frenlenebilmiştir.

• 1981 yılında açılan ulusal mimari yarışma sonucu, Filiz ve Coşkun Erkal'ın tasarladığı, inşaatı 1987 yılında tamamlanan AKM ise alanın hipodrom ve tören alanını kapsayan 1 no.lu bölgesindedir. AKM bütün bu kapsamda yapılan ilk binaadır.

O zamandan beri hizmet veren binanın 2018 yılında Kültür ve Turizm Bakanı'nın verdiği bir demece göre yıkılıp yenisinin yapılacağı mı veya yenilenmesinin mi söz konusu olduğu belli değildir.

• 1995 yılında, ulusal bir mimari yarışma sonrası, Özgür Ecevit'in müellifi olduğu, Devlet Operası, Tiyatro ve Kongre Salonu Kompleksi Projesi, AKM ile bütünleşecek biçimde tasarlanmıştı. Uygulama projeleri de hazır olan bu proje gerçekleşmemiştir.

Şu anda bu bölgenin tamamı Millet Bahçesi olarak düzenlenmektedir.

Konumuz olan CSO Konser salonu IV no.lu bölgede Sanat ve Kültür Alanı'nda yer almaktadır. Batıda Altınsoy Caddesi, doğuda Atatürk Bulvarıyla kesişen ve kuzeyde Talatpaşa Bulvarı, Gençlik Parkı ve güneyde demiryolu ile çevrelenmiştir.

Kuzeydoğu ucunda Büyük Tiyatro güneydoğu ucunda Adliye Sarayı yer almaktadır.

Doğuda Atatürk Bulvarı boyunca THK, Türk Ocakları, Radyo Evi, Olgunlaşma Enstitüsü, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ile daha doğuda Etnoğrafya Müzesi, Görsel ve Heykel Müzesi gibi kamusal ve kültürel yapılar vardır.

• 1992 yılında yapılan yarışmayla proje

Görsel 7 – 1962 yılında açılan CSO Konser Binası

elde edilen ve tamamlanarak 3 Aralık 2020 yılında resmen hizmete açılan CSO Konser Salonu ve Koro Çalışmaları Binaları 1953 yılı raporunda yer alması öngörülen yapılardan biridir.

• 04.08.2000 tarihli Milli Komitenin 12. toplantısındaki kararı ile alanın güneybatısındaki eski CER atölyelerinin dönüştürülerek 2010 yılında hizmete açılan Çağdaş Sanatlar Müzesi (CER Modern) de bu alandaki diğer bir kültür binasıdır. (Proje: Semra-Özcan Uygur)

• Talatpaşa Bulvarına cephesi olan Tarihî CSO binası ve Selim Sırrı Tarcan Spor Salonu da bu alan içindedir.

CSO'nun TARİHİ ve TARİHİ BİNA

• 1826 yılından itibaren varlığını kesintisiz sürdüren CSO dünyada kuruluşundan itibaren faaliyet gösteren en eski orkestralardan biridir. Temeli Osmanlı padişahı II. Mahmut devrinde İstanbul'da batılı anlamda bir bando oluşturmak düşüncesiyle kurulan Mızık-a Hümayun adlı topluluktur.

• 1924 yılında Mızık-a Hümayun Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği ile Ankara'ya taşındı.

• 1932 yılında Riyaset-i Cümhur Filarmoni Orkestrası adını alarak hizmetlerine devam etti.

• 1957 yılında Riyaset-i Cümhur Senfoni Orkestrası adını alan orkestra günümüzde

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlıdır.

• 1962'den itibaren günümüze kadar CSO konserlerine ev sahipliği yapan tarihi bina, 1958 yılında Sergi Evi olarak inşa edildi ve 1961 yılında orkestraya tahsis edilerek mimar Ertuğrul Özakdemir ve Feridun Helvacıoğlu tarafından konser salonuna dönüştürüldü. (Görsel 7)

• Zamanla 800 koltuklu bu binanın yetersiz kalması üzerine Gürer Aykal'ın şefliği döneminde, Cumhurbaşkanlığı'nın himayesiyle Almanya'nın Leipzig kentindeki Gewandhaus Konser salonunun akustikliğinin dünya çapında ününden dolayı benzerinin yapılması girişiminde bulunulmuştu. Ancak TMMOB Mimarlar Odası ve benzer kuruluşlar kopya bir binanın yapılmasının hem Türkiye'ye hem de Türk mimarlarına saygısızlık olduğu ve bu tip yapıların yarışmayla elde edilmeli gerekçesiyle buna kesinlikle karşı çıktı.

YENİ CSO KONSER SALONU VE KORO ÇALIŞMA BİNALARI

• 1992 yılında açılan ulusal yarışma ile Doğan Tekeli başkanlığındaki jüri tarafından 46 proje arasından mimarlar Semra-Özcan Uygur'un projesi seçildi.

• 1995 yılında Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanlığı döneminde CSO Konser Salonu'nun yapılması tekrar gündeme geldi. (yucel-tanyeri)

• 1997 yılında temeli atıldı.

• 2018 yılına gelindiğinde yapının ancak %60'ı tamamlanabilmişti.

• 2018 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı'nın sahiplenmesiyle ciddi bir bütçe ayrılarak yapı tamamlanmış ve 3 Aralık 2020 tarihinde solistler Angela Gheorghiu ve piyanoda Güher ve Süher Pekinel kardeşlerin eşliğindeki CSO konseriyle hizmete açılmıştır. (Görsel 8)

Yapım sürecinde, iktidarların ve sık sık bürokrasinin ve önceliklerin değişmesi, finans zorlukları, sahipsizlik gibi sebeplerden dolayı ciddi gecikme yaşandı. Toplam maliyeti 83 milyon avro civarındadır.

Yapının müellifleri Semra-Özcan Uygur'un yapının konsepti hakkındaki beyanlarının ana hatları şöyledir:

• Anıtkabir ile Ankara Kalesi'ni birbirine bağlayan aksın tam orta yerinde konumlanan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu yapısının temel tasarım konsepti yapının Ankara Kalesi ile Anıtkabir'in meydana getirdiği kentsel ölçekte görsel bir aks üzerine oturuyor.

• Diğerleri ise görsel aksı dik kesen fiziksel bir aks, Adliye'nin önünden geçerek Gençlik Parkı'na doğru giden Müzik Yolu.

• Bunun ötesinde, yapının bulunduğu arazi Anıtkabir'in görüldüğü tek açık alan olma özelliğini taşıyor. Bunu bozmamak adına, yapı aşağıya çekildi ve bu çekiliş aynı zamanda bir krater gölü, yani sanatçılar için akustik ve görsel bir koruma alanı yarattı. Topoğrafya olarak neredeyse Ankara'nın en alt kotlarından birisi bu alan. Atatürk'ü "gelecek" olarak gördüğümüz için, bizim projemiz de Kale ve Anıtkabir arasında yani geçmişle gelecek arasında bir es, bir durak oldu.

Dünyadaki emsalleriyle yarışacak şekilde tasarlanan CSO Konser yerleşkesi 15,4 hektarlık alan üzerinde 5 bloktan oluşmaktadır.

Toplam katlar alanın 62 bin 547 metrekareyi bulan bu yapıda Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası dışında, Devlet Klasik Türk Müziği Korosu, Devlet Türk Halk Müziği Korosu, Devlet Halk Çoksesli Müzik Korosu, Devlet Halk Dansları Topluluğu, Türk Dünyası Müzik Topluluğu guruplarıyla toplamda 600 sanatçının çalışacağı mekanlar yer almaktadır.

Yeni CSO yerleşkesinde şu mekanlar yer almaktadır: 2023 kişilik Büyük Salon, 1500 kişilik fuaye, sergi alanları, 500 kişilik Mavi Salon, 10 bin kişilik açık hava konser alanı, CSO Müzesi, restoran ve bir kafeterya, koro çalışma alanları, çalışma ofisleri, kiralana-

bilir ticari alanlar, CSO dükkânı, 800 araçlık kapalı otopark ve tarihi CSO Salonu.

• Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Özgül Özkan Yavuz, CSO için Paris Philharmoni'yi, İstanbul'daki Atatürk Kültür Merkezi için de ABD'deki Lincoln Center'ı incelediklerini anlattı. Ankara CSO ve İstanbul AKM için yeni bir yönetim yapılanmasına gidildiğini anlatan Yavuz, CSO'nun ulusal ve uluslararası faaliyetleriyle kendi kendine yetebilen, yaşayabilen, rekabet edebilen bir kuruma dönüşeceğini ifade etti. (Sözcü gazetesi)

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

- Atatürk Kültür Merkezi (AKM), İstanbul
- Atatürk Kültür Merkezi, Wikipedia
 - Atatürk Cultural Center, Wikipedia
 - Doğan Hasol, İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nin Öyküsü: İstanbulSMD sitesi, 16.03.2018
 - Kalebodur'un desteğiyle gerçekleştirilen Modernin İcrası: ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ, 1946-1977 sergisi ve SALT Araştırma bünyesine dâhil edilen Hayati Tabanlıoğlu mimarlık arşivi (İnternet sitesi)
 - (*) Siteden doğrudan alıntılar
 - Korhan Gümüş, Hürriyet Kelebek: 11.11.2017
 - Murat Tabanlıoğlu, Mimarı Yeni AKM'yi İlk Kez Anlatır: yapı.com.tr, 28 Eylül 2018
 - Cumhurbaşkanlığı Konser Salonu (CSO) ve Koro Çalışma Binaları
 - Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası: Wikipedia
 - Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu: Wikipedia
 - Semra Özcan Uygur, İlknur Sudaş ile söyleşi: Arkitera, 4 Haziran 2015
 - Su Perileri, Wikipedia
 - TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ, Basın Açıklaması, 12 Aralık 2006
 - Turhan Kayasü, KÜLTÜR MERKEZİ, Ankara (MA tezi) Ocak 1973
 - [https://www.sozcu.com.tr/Ankaranın-incisi-27-yil-sonra-aciliyor, 03 ARALIK 2020](https://www.sozcu.com.tr/Ankaranın-incisi-27-yil-sonra-aciliyor-03-ARALIK-2020)
 - <https://yucel-tanyeri.blogspot.com/2020/12/yeni-cso-konser-binasi.html>
 - Görsel 5-6 şu web adresinden alınmıştır: <http://www.tabanlıoglu.com/project/new-ataturk-cultural-center/>

Görsel 8: Yeni CSO: Kale ve Anıtkabir aksı-Anıtkabir Yolu: Cer Modern bağlantı köprüsü